

**FORSIKRING FOR
FREMMEDE REGNING**

KRISTIAN SINDBALLE

BIDRAG TIL LÆREN OM JUDICIELLE AFGØRELSERS RETSKRAFT. 1918.

FORSIKRINGSSØGENDES PLIGT
TIL AT GIVE RISIKOOPLYS-
NINGER. (Forsikringsretlige Studier. 1. Hefte). 1919.

FORSIKRING FOR FREMMEDE REGNING

AF

KRISTIAN SINDBALLE

FORSIKRINGSRETLIGE STUDIER

ANDET HEFTE

GYLDENDALSKE BOGHANDEL - NORDISK
FORLAG - KJØBENHAVN - KRISTIANIA
BERLIN - LONDON - MDCCCXXI

UDGIVET MED UNDERSTØTTELSE AF DET FINNE'SKE LEGAT

*COPYRIGHT 1921 BY GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG*

GYLDENDALS FORLAGSTRYKKERI
KJØBENHAVN

INDHOLD

I. Et Hovedsynspunkt	5
II. Overdragelse af forsikrede Genstande	7
III. Pantsætning	19
IV. Følgerne af irregulær Adfærd fra Forsikringstagerens eller de forsik- redes Side	25
V. Retsforholdets Afvikling	34
VI. Spørgsmaal om Vederlagsydelse og Modkrav	47

I. ET HOVEDSYNSPUNKT.

Om Forsikring for fremmed Regning taler man overalt, hvor det er fremmede Interesser, der er Genstand for Forsikring. Instituttet har fra gammel Tid spillet en Rolle indenfor Søforsikringen. I vore Dage gælder det samme andre Skadesbrancher, navnlig Brandforsikring, men ogsaa Forsikring mod Indbrudstyveri eller Vandledningsskade. Endvidere spiller Instituttet som bekendt en stor Rolle indenfor Personforsikringen. De følgende Undersøgelser tager imidlertid fortrinsvis Sigte paa Forholdene indenfor Tingsforsikringen.

De forskellige Tilfælde af Forsikring for fremmed Regning er indbyrdes meget forskelligartede. I de søretlige Tilfælde drejer det sig ofte, men naturligvis ikke altid, om Forsikring for en enkelt Trediemands Regning. Indenfor andre Skadesbrancher vil Antallet af forsikrede hyppigt være stort, f. Eks. naar Vadskerier, Tøjrensningsanstalter, Udstillingskomitéer forsikrer de fremmede Genstande, der er undergivet deres Varetægt. Ogsaa her kan det dog forekomme, at der tegnes Forsikring for en enkelt Trediemands Regning, saaledes naar en Pakhusforvaltning eller et Opbevaringsmagasin forsikrer et bestemt Parti Varer eller en Samling Indbogenstande, der tilhører Enkeltmand.

Udenfor Transportforsikringens Omraade vil det normale være, at de forsikrede Genstande befinder sig i Forsikringstagerens Varetægt. Undertiden kan dog det modsatte være Tilfældet, f. Eks. naar en herværende Kommissionær for en islandsk Købmand brandforsikrer dennes Handelssted paa Island. For Transportforsikringens Vedkommende vil det modsatte være Reglen.

Forsikringstagerens Motiv til at tegne Forsikring for frem-

med Regning vil være forskelligt i de forskellige Tilfælde. Han kan have lovet at gøre det eller af andre Grunde være pligtig dertil, han kan handle ifølge Anmodning, eller han kan optræde som negotiorum gestor. Er de forsikrede Genstande undergivet hans Varetægt, vil Forsikringen desuden kunne tjene til at begrænse hans Ansvar for Genstandenes Bevaring. Har Forsikringstageren forvoldt Skaden ved Uagtsomhed, vil han jo normalt være ansvarlig overfor den forsikrede, og det vil da ofte være en Fordel for ham, at der foreligger en Forsikring, idet denne ofte vil inkludere Følgerne af simpel Uagtsomhed. Desuden vil Forsikringstageren kunne ifalde Ansvar overfor de forsikrede, selvom han er uden Skyld, nemlig naar han ikke kan bevise, at han er uden Skyld. Naar de forsikrede Genstande er undergivet Forsikringstagerens Varetægt, vil Forsikring for fremmed Regning derfor sjældent foreligge rent. Selvom det udelukkende drejer sig om fremmede Genstande, og Forsikringen derfor ikke lyder paa at være tegnet for egen og fremmed Regning, vil der normalt foreligge et Fænomen af blandet Karakter. Den for fremmed Regning tegnede Forsikring vil tildels tjene som Dækning for egne Interesser.

Det har paa Forhaand Formodningen imod sig, at de berørte Forskelligheder skulde være uden retlig Betydning, at Detaillerne i den retlige Ordning skulde vise sig at blive de samme for alle Tilfælde af Forsikring for fremmed Regning. Men et fælles Synspunkt kan opstilles. Fælles for alle Tilfælde er det, at det er Forsikringstageren, der optræder som Kontrahent, at det er ham og ham alene, der ved Kontraktens Afslutning paatager sig at betale Præmie. Og dette Grundfaktum giver straks det afgørende Synspunkt for Udformningen af de deklaratoriske Retsregler. Det maa komme an paa Forsikringstagerens, ikke paa den forsikredes Interesser. Drejer det sig om Forsikring for egen Regning, maa man først og fremmest spørge, hvilken Ordning, der bedst tjener samtlige forsikredes Interesser, hvilke Fordele de forsikrede gennemsnitligt er interesserede i at betale for at opnaa. Her derimod maa Spørgsmaalet principielt være, hvad Forsikringstagerne har Interesse i at betale for, hvilke Fordele de

gennemsnitligt kan antages at nære Ønske om at forskaſſe de forsikrede.

I Lys af det vundne Synspunkt vil det nu være Opgaven at søge fastslaaet, hvilken Ret den forsikrede kan støtte paa Forsikringskontrakten. En vis Ret maa den forsikrede jo kunne støtte paa Kontrakten, da det er givet, at Erstatningsbeløbet i sidste Instans skal tilfalde ham, ikke Forsikringstageren. Men det kan være tvivlsomt, hvorledes det forholder sig med denne Rets nærmere Karakter, om det er en mere eller mindre selvstændig Ret, om den haves overfor Forsikringstageren eller overfor Forsikreren og om den bestaar uanfægtet af irregulært Forhold fra Forsikringstagerens Side.

Inden vi gaar over til at behandle disse Spørgsmaal, vil vi imidlertid kaste et Blik paa nogle Tilfælde, hvor det er Genstand for Tvivl, om der overhovedet foreligger Forsikring for fremmed Regning. Med Henblik paa Overdragelse eller Pant-sætning af forsikrede Genstande kan der spørges, om den tegnede Forsikring ogsaa kommer Successor tilgode. Ogsaa dette Spørgsmaal maa behandles i Lys af vort Hovedsynspunkt. Det vil vise sig, at Forsikringen i Mangel af modstaaende Vedtagelse i hvert Fald maa anses tegnet til Fordel for eventuelle Successorer ifølge Overdragelse. Resultatet vil herefter være, at ligesom vi allerede har set, at Forsikring for fremmed Regning ofte har en Bismag af Forsikring for egen Regning, saaledes vil en for egen Regning tegnet Forsikring inkludere Dækning af visse fremmede Interesser.

II. OVERDRAGELSE AF FORSIKREDE GENSTANDE.

Naar en Forsikringstager overdrager den af ham forsikrede Genstand til en anden, følger det af en bekendt Grundregel for al Forsikringsret, at han ikke har Krav paa selv at oppebære Erstatning for Skade, der indtræder, efter at hans Interesse er ophørt at eksistere. Han kan maaske forlange Ristorno for den ikke afløbne Del af Forsikringstiden, men han er ikke mere forsikret. Derimod er det et noget omtvistet Spørgsmaal, om Successor indtræder i Forsikringsforholdet.

Hvis Overdragelsen af de forsikrede Genstande medfører en paa Forandring af objektive Risikoomstændigheder beroende Fareforøgelse, maa sikkert de almindelige Regler om Følgerne af en Fareforøgelse komme til Anvendelse. Ligeledes maa Forsikringen paavirkes af, at Overdragelsen medfører en Flytning af de forsikrede Genstande, hvis en Flytning ogsaa ellers — 3: selvom den ikke beror paa, at en Overdragelse finder Sted — er af Betydning for Forsikringsforholdet. Og er det — som f. Eks. i Løsørebrandforsikringen — et Tingsindbegreb, der er Genstand for Forsikring, vil Overdragelsen kunne medføre, at en enkelt Ting skilles ud fra det Indbegreb af Ting, hvortil den hidtil har hørt, og i saa Fald er Tingen naturligvis ikke mere forsikret. Alt dette interesserer os imidlertid ikke her, hvor det kun er Meningen at undersøge, om Overdragelsen som saadan spiller en Rolle, om — som man undertiden formulerer Spørgsmaalet — Forsikringens Genstand er subjektivt eller objektivt bestemt.

Man har ofte ment, at det kunde spille en Rolle, om Forsikringstageren sammen med de forsikrede Genstande overdrog Rettighederne efter Forsikringskontrakten til Successor, men det er ikke rigtigt. Der er simpelthen ingen Mening i at tale om en speciel Overdragelse af Retten efter Forsikringskontrakten. Denne Ret kan ikke skilles fra den forsikrede Interesse. Den kan følge Interessens Overgang til et nyt Subjekt, eller den kan gaa til Grunde, men andre Muligheder gives ikke. Forsikringstagerens Ret efter Kontrakten er resolutivt betinget af, at Interessen stadig er hans. Men hvorledes skulde man kunne „overdrage“ en resolutivt betinget Ret i samme Øjeblik, den resolutive Betingelse indtræder? Nej, skal Successor kunne erhverve en Ret mod Forsikreren, maa det være i Kraft af selve Forsikringskontrakten. Det kan umuligt være i Kraft af en Overdragelse, der ingen virkelig Overdragelse er. Det maa være fordi Forsikringskontrakten som naturale negotii indeholder en Vedtagelse om, at den for egen Regning tegnede Forsikring tillige skal anses tegnet for den eventuelle Successors Regning.

Om det er rigtigt at indfortolke en saadan naturale negotii-Sætning i Forsikringskontrakten, maa efter vort Hovedsyns-

punkt bero paa en Vurdering af Forsikringstagerens Interesser, da det er ham, der betaler eller paatager sig at betale Vederlaget for de Byrder, der ved Kontraktens Indgaaelse lægges paa Forsikreren.

Det er givet, at Forsikrere i vidt Omfang tager subjektive Hensyn ved Behandlingen af de Risikoer, der tilbydes dem. Det kan forekomme, at en Forsikrer overtager en objektivt set meget farlig Risiko, fordi det er en stor Kunde, der ønsker Forsikringen tegnet. Det kan paa den anden Side forekomme, at Forsikreren nægter at overtage en tilbudt Risiko, der objektivt set er normal, fordi den saakaldte subjektive Risiko er unormal, f. Eks. fordi der er Erfaring for, at det har Tilbøjelighed til at brænde for den forsikringssøgende. Hvad dernæst Tarifieringen angaar, forekommer det ganske vist næppe i Praxis, at Forsikreren beregner sig en højere Præmie end den sædvanlige, fordi han finder den subjektive Risiko abnormt høj. Præmietarifferne tager — saavidt vides — kun Hensyn til objektive Omstændigheder. Derimod kan det naturligvis tænkes, at Præmien sættes noget lavere end sædvanligt, fordi det drejer sig om en stor Kunde. Hvad endelig Maksimeringen angaar, er det vistnok i nogle Brancher almindeligt, at Forsikrere lader deres Opfattelse af den subjektive Risikos Størrelse influere paa Afgørelsen af, hvor stort et Beløb man vil holde for egen Regning.

Spørgsmaalet bliver nu, om det ikke er i Forsikringstagerens egen Interesse, at Forsikringen antages resolutivt betinget af, at den forsikrede Interesse skifter Subjekt. Forsikringstageren slipper da for at betale den Merpræmie, der kunde blive en Følge af, at Forsikreren maatte regne med Muligheden af en Forøgelse af den subjektive Risiko. Og man kunde mene, at Forsikringstagerens Interesser varetages tilstrækkeligt, naar man hjemlede ham Ret til Ristorno for den ikke afløbne Del af Forsikringstiden. Dette sidste vilde dog ikke være rigtigt. Tegning af en ny Forsikring tager Tid, og det vilde i mange Tilfælde være højst ubehageligt for Forsikringstageren, om det skulde være nødvendigt at opsætte Afslutningen af en Handel, fordi den eventuelle Successor først maatte søge Forhandling med et Forsikringsselskab. I

saadanne Tilfælde vil Forsikringstageren da i hvert Fald være interesseret i, at den af ham tegnede Forsikring kan bevare sin Gyldighed en vis Tid efter Overdragelsen, saa Successor kan vinde Tid til at faa tegnet en ny Forsikring. I nogen Grad vil det vel ogsaa være i Forsikringstagerens Interesse, om Successor uden Begrænsning i Tid kan indtræde i Forsikringsforholdet.

Man vil nu let se, at der ikke er Grund til at tillægge den Mulighed retlig Betydning, at den foreliggende Kontrakt fra Forsikrerens Side kan være ment som en Opmærksomhed mod en stor Kunde. Forsikreren vil maaske i saa Fald gøre gældende, at han har ønsket at give Forsikringstageren en Favør, men at der ikke er nogen Mening i, at han skal tvinges til at give Successor en Favør. Men denne Betragtning er let at gendrive. Det er mildest talt tvivlsomt, om Successor opnaar en Favør, ti han kommer vel til at betale Forsikringstageren for de Fordele, han opnaar. Det sikre er derimod, at det er til Fordel for Forsikringstageren, om Rettighederne efter Kontrakten kan overføres paa Successor. Ti derved, men ogsaa først derved, sættes Forsikringstageren i Stand til fuldtud at udnytte den ham indrømmede Fordel — hvad Forsikreren ikke med Grund kan beklage sig over.

Tilbage staar da som de afgørende Grunde paa den ene Side, at Usikkerhed og Præmiefordyrelse kan blive en Følge af, at man lader Forsikreren hæfte trods en mulig Forøgelse af den subjektive Risiko, og paa den anden Side, at en modsat Ordning kan medføre Ulemper i Retning af at forhindre en let og hurtig Omsætning. Vil man veje disse Grunde mod hinanden, opdager man let, at man muligvis ikke kan komme til samme Resultat for alle Forsikringsbrancher, eller at det Resultat, man kommer til, ikke overalt er lige sikkert. I visse Brancher eksisterer den subjektive Risiko aldeles ikke, eller Faren for en Risikoforøgelse som Følge af Forandringer med Hensyn til den forsikrede Interesses Subjekt er praktisk talt forsvindende. Paa den anden Side gør de omtalte Omsætningshensyn sig langtfra gældende med samme Styrke overalt. Ingen vil tvivle om, at Søforsikringens Varepolice maa kunne overføres sammen med selve Varerne, selvom Forsik-

ringen ikke udtrykkeligt angiver sig som tegnet for egen eller fremmed Regning. Om Forøgelse af den subjektive Risiko vil der her normalt ikke blive Tale, og det er indenfor Storhandelen af stor Viglighed, at Omsætningen kan gaa let og hurtigt for sig. Drejer det sig derimod om Forsikring af Skib, vil det let ses, at de Grunde, der skulde tale for Overgang af Rettighederne ifølge Forsikringskontrakten paa Successor, bliver svagere, medens den modstaaende Betragtning faar forøget Vægt. Og det samme gælder, naar Talen bliver om Brandforsikring. Men derfor kan Resultatet godt blive det samme i alle Tilfælde, ti det anførte modbeviser ikke Muligheden af, at de Hensyn, der taler for Rettighedernes Overgang, overalt vejer tungest.

Et Blik paa de nyere Love om Forsikringskontrakten vil vise, at disse i vidt Omfang gennemfører den Regel, at Retten efter Kontrakten gaar over paa Successor.

Den tyske Lov behandler Spørgsmaalet i §§ 69—72, der kun angaar Tingsforsikring. Reglerne taler om „Veräusserung“ af den forsikrede Genstand, men finder ifølge § 73 tilsvarende Anvendelse ved „Zwangsversteigerung“.

Hovedreglen findes i § 69. Den gaar ud paa, at Successor eo ipso indtræder i Rettighederne efter Kontrakten. Men ifølge § 70. 1 kan Forsikreren opsige Kontrakten:

„Der Versicherer ist berechtigt, dem Erwerber das Versicherungsverhältnis unter Einhaltung einer Frist von einem Monate zu kündigen. Das Kündigungsrecht erlischt, wenn der Versicherer es nicht innerhalb eines Monats von dem Zeitpunkt an ausübt, in welchem er von der Veräusserung Kenntnis erlangt.“

Ifølge § 71. 1 skal Forsikreren desuden have Meddelelse om det passerede:

„Die Veräusserung ist dem Versicherer unverzüglich anzuzeigen. Wird die Anzeige weder von dem Erwerber noch von dem Veräusserer unverzüglich gemacht, so ist der Versicherer von der Verpflichtung zur Leistung frei, wenn der Versicherungsfall später als einen Monat nach dem Zeitpunkt eintritt, in welchem die Anzeige dem Versicherer hätte zugehen müssen.“

Herved mærkes dog den selvfølgelige Regel i § 71. 2:

„Die Verpflichtung des Versicherers zur Leistung bleibt bestehen, wenn ihm die Veräusserung in dem Zeitpunkte bekannt war, in welchem ihm die Anzeige hätte zugehen müssen.“

Reglerne er i den Forstand præceptive, at de — ifølge § 72 — ikke ved Aftale kan fraviges „zum Nachtheile des Erwerbers“.

Man ser let, at disse Regler tager Sigte paa at fyldestgøre det ovenfor omtalte Omsætningshensyn. De angaar derfor kun „Veräusserung“. Drejer det sig om Interesseovergang ifølge Arv eller Ægteskab, er efter tysk Ret Kontraktsfrihedens Grundsætning opretholdt. Og Successor er kun ubetinget sikret en vis Tid efter, at Interesseovergangen har fundet Sted. Forsømmer saavel Forsikringstageren som Successor at give Meddelelse om det passerede, og har Forsikrerens ikke paa anden Maade erholdt Kundskab derom, ophører Forsikrerens Hæftelse automatisk efter en Maanedes Forløb, selvom Kontrakten intet indeholder desangaaende.

De almindelige Regler modificeres eller brydes af en Del Specialbestemmelser. For Kreaturforsikring gælder det ifølge § 128. 1, at hvis et forsikret Dyr afhændes, saa ophører Forsikringsforholdet for dette Dyrs Vedkommende, medmindre Dyret afhændes sammen med en fast Ejendom. Indenfor Kreaturforsikringens Omraade menes den subjektive Risiko at spille en særlig Rolle. Omvendt gælder der ifølge § 142 ingen Regler om Meddelelsespligt for Forsikringstager eller Successor eller om Opsigelsesret for Forsikrerens, hvor det drejer sig om Transportforsikring af Varer. For Forsikring af Skib modificerer § 143 de almindelige Regler, idet disses Frister i visse Tilfælde forlænges, saaledes at Forsikringen ubetinget fortsættes, til Skibet har fuldført den Rejse, det befinder sig paa. Ligeledes modificerer § 114 de almindelige Regler for Hagelforsikringens Vedkommende, idet Forsikringen ubetinget løber videre til Udløbet af en Forsikringsperiode.

Udenfor Tingsforsikringens Omraade falder Reglen i § 151. 2, der for Forsikring af det med en Forretningsvirksomhed følgende Ansvar statuerer, at Successor uden Be-

grænsning indtræder i Rettighederne ifølge Forsikringsforholdet.

For den svejtsiske Lovs Vedkommende findes Hovedreglen i Art. 54. 1:

„Wechselt der Gegenstand des Versicherungsvertrages den Eigentümer, so gehen die Rechte und Pflichten aus dem Versicherungsvertrage auf den Erwerber über.“

Reglen gælder overalt, hvor den forsikrede Interesse skifter Subjekt, og den finder ifølge Art. 55. 1 tilsvarende Anvendelse i Tilfælde af Konkurs. Reglen er strengere mod Forsikreren end den tyske Lovs Regel, ti der er intet om, at Forsikreren Forpligtelse automatisk ophører efter en vis Tids Forløb, hvis der ikke gives ham Meddelelse om det passede. Loven foreskriver overhovedet ikke nogen Meddelelsespligt. Derimod gælder det efter Art. 54. 3 ligesom efter den tyske Lov, at Forsikreren med et vist Varsel kan opsiges Kontrakten:

„Der Versicherer ist berechtigt, binnen vierzehn Tagen, nachdem er von der Handänderung Kenntnis erhalten hat, vom Vertrage zurückzutreten. Seine Haftung erlischt mit dem Ablaufe von vier Wochen, nachdem er dem Erwerber den Rücktritt schriftlich angezeigt hat.“

Reglerne er præceptive i samme Forstand som den tyske Lovs Regler.

Den østerrigske Lovs Ordning svarer i det hele til den svejtsiske Lovs, for saa vidt det drejer sig om Forsikring af urørligt Gods eller af Løsøre i Forbindelse med fast Ejendom. Ved Forsikring af rørligt Gods gælder det derimod ifølge § 67, at Forsikringsforholdet ophører „mit dem Ausscheiden der Sache aus der Gewahrsame des Veräuszerers“. Undtagelse herfra gør dog § 119. 4:

„Werden versicherte Güter oder Schiffe, während sie sich auf der Reise befinden, veräusert, so erlischt die Versicherung nicht mit dem im § 67, Absatz 1, bestimmten Zeitpunkte, sondern erst mit der Beendigung der Reise.“

Om Hagelforsikring giver § 94 ligesom den tyske Lov en Specialregel.

Hvad nu dansk Ret angaar, har Højesteret¹⁾ gentagne

¹⁾ U. f. R. 1897, 257 og 1906. 232.

Gange med Henblik paa Brandforsikring af Løsøre udtalt, at Rettighederne ifølge Forsikringskontrakten maa kunne overdrages sammen med de forsikrede Genstande, hvis Kontrakten ikke indeholder nogen modslaaende Vedtagelse. I den ældste af Dommene, der forandrede en Hof- og Stadsretsdom, siges dette at følge af „Forholdets Beskaffenhed“. Og da Brandforsikring nok er en af de Forsikringsbrancher, hvor den subjektive Risiko har størst Betydning, maa man antage, at det Princip, de omtalte Domme bygger paa, vil blive lagt til Grund overalt. Men Dommene synes at kræve en speciel Overdragelse af Retten efter Kontrakten. Den ældste Dom angik et Tilfælde, hvor Successor paastod, at Retten efter Forsikringskontrakten var overdraget ham sammen med det forsikrede Løsøre. Dette fandt Hof- og Stadsretten ikke bevist, og Forsikringsselskabet blev derfor frifundet ved denne Ret. Højesteret dømte derimod Selskabet. Det maatte forudsættes, siger Dommen, og maa i hvert Fald efter det for Højesteret oplyste antages, at en Overdragelse havde fundet Sted. Den anden Dom angik et Tilfælde af Erhvervelse ad Retsfølgningsvejen. Policen var hverken specielt nævnt under Udlægsforretningen eller i Auktionsvilkaarene. Ikke desmindre hedder det i Hof- og Stadsrettens, af Højesteret in terminis stadfæstede Dom, at Retten til Forsikringssummen efter det ved Auktionen passerede — hvad dette er, faar man ikke at vide — „maa forudsættes“ at være overført til Køberen paa Tvangsauktionen. Praksis synes her at være inde paa at fingere en Overdragelse, men synes paa den anden Side at ville fastholde Kravet om en saadan, hvad sikkert kun kan bero paa, at man ellers mener at savne fornøden juridisk Støtte for det Resultat, man ønsker at naa. Efter det foran udviklede er dette imidlertid urigtigt. Man skuffer sig selv, hvis man mener at kunne tale om en virkelig Overdragelse i denne Sammenhæng, og man kan meget let forklare Successors Retserhvervelse paa anden Maade, nemlig ved at opfatte Forsikringen som tegnet for egen og eventuelle Successors Regning. Men ganske vist behøver det ikke at blive uden enhver retlig Betydning, at Forsikrings-

tager og Successor har truffet speciel Aftale om Overgang af Retten efter Forsikringskontrakten. Det er jo et Hensyn til Forsikringstageren, der skal føre til, at Retten eo ipso gaar over paa Successor. Den gaar derfor kun over, for saa vidt dette virkelig kan antages at stemme med Forsikringstagerens Interesser og Ønsker. Hvis der nu samtidig med Overdragelsen af den forsikrede Interesse er truffet speciel Aftale om „Overdragelse“ af Forsikringskravet, vil der ikke i saa Henseende kunne opstaa nogen Tvivl. Det benyttede Udtryk er i saa Fald meget ukorrekt, da der ikke *kan* være Tale om nogen virkelig Overdragelse, men det viser med Sikkerhed, at Forsikringstageren *ønsker* Rettens Overgang. Er der derimod ikke sket nogen „Overdragelse“, kan der rejses Tvivl, om det alligevel maa antages stemmende med Forsikringstagerens Ønske, at Retten gaar over. Formodningen maa dog ubetinget være herfor. Ti Forsikringstagerens Interesser varetages fuldtud, naar man indrømmer ham Ret til trods Overgangen at opløse Kontrakten og paa den Maade skaffe sig Adgang til Ristorno. Og selvom man maatte komme til, at Successors Ret var af en saa selvstændig Karakter som Retten efter en Trediemandsretshandel, vilde det jo kun være stemmende med, hvad sædvanligt antages om Trediemandsretshandler, at der indrømmedes Forsikringstageren Adgang til at opløse Successors Ret, i hvert Fald saa længe Skade ikke er indtraadt, og forudsat at Forsikringstageren ikke havde givet Afkald paa sin Opløsningsbeføjelse. Lignende Betragtninger fører endog til, at Rettens Overgang paa Successor ikke ubetinget kan anses udelukket ved en speciel Aftale mellem Forsikringstager og Successor om, at Retten ikke skal gaa over. En saadan Aftales Rækkevidde maa naturligvis bedømmes i Lys af det fornuftige Motiv, der kan antages at bære den. Dette kan nu kun være, at Forsikringstageren vil have det paa det rene, at han i Relation til Successor er berettiget til at opløse Kontrakten. Men hvis Forsikringstageren trods en saadan Aftale undlader at udøve denne sin Ret, og Skade imidlertid indtræder, vil intet Hensyn til Forsikringstageren kunne føre til at nægte Successor Ret til Erstat-

ning. Ti Forsikringstageren vil aldrig kunne opnaa Ristorno for Tidsrum, der ligger forud for, at han fremsætter Begæring derom.

Man kan spørge, om Successor straks fra det Øjeblik, da der er afsluttet Købekontrakt om de forsikrede Genstande mellem ham og Forsikringstageren, kan støtte en Ret paa Forsikringskontrakten. Købesummen maa nu sikkert danne Maksimum for, hvad Forsikringstageren kan faa i Erstatning. Antager man ikke dette, bliver Forsikringstageren interesseret i Forsikringstilfældets Indtræden, naar han har solgt for billigt, navnlig naar Priserne umiddelbart efter Kontraktens Afslutning gaar til Vejrs. Men hvis Forsikrerens Erstatningspligt, bortset fra det stedfundne Salg, vilde overstige Købesummen, synes Successor paa Forsikringskontrakten at maatte kunne støtte et Krav paa at faa Differencen udbetalt. En saadan Ordning er ogsaa hjemlet ved den tyske borgerlige Lovbogs § 281. Er Risikoen gaaet over paa Køberen, maa denne paa Grundlag af Forsikringskontrakten kunne kræve hele Erstatningsbeløbet.

Efter Indholdet af de ovenfor omtalte Domme maa man antage, at der ikke for dansk Rets Vedkommende kan opstilles deklaratoriske Regler om, at Forsikrerens skal have Meddelelse om stedfunden Interesseovergang, eller om, at han med et vist Varsel kan opsige Forsikringsforholdet til Ophør, naar han erfarer, at Interessen har skiftet Subjekt. Det synes ogsaa fuldt forsvarligt at overlade til Forsikrerens selv gennem passende Stipulationer i Kontrakten at varetage sine Interesser i disse Henseender.

Indeholder Forsikringskontrakten utvetydigt den Bestemmelse, at den forsikrede Interesses Overgang til et nyt Subjekt eo ipso skal medføre Forsikringens Ophør, vil Successor ikke kunne indtræde i Forsikringsforholdet, hvis det da ikke er aldeles utvivlsomt, at hans Indtræden ikke medfører nogen Forøgelse af den subjektive Risiko¹⁾. Overdragelsen af de forsikrede Genstande maa i saa Fald medføre Forsikringsforholdets Ophør. Der kan da spørges om det nøjagtige Tidspunkt for Forholdets Ophør. I saa Henseende kunde

¹⁾ Jfr. herved Højesteretsdom i U. f. R. 1915. 763,

selve Kontraktafslutningen, Ejerskiftet, Risikoens Overgang eller endelig Varetægtsforholdets Skiften komme i Betragtning. Den Mulighed, at Ejerskiftet skulde spille nogen Rolle, kan dog sikkert paa Forhaand afvises, da de Hensyn, der er bestemmende for, hvilken Retsbeskyttelse Køberen nyder, umuligt synes at kunne gribe ind her. Kontraktafslutningen medfører hverken Forøgelse af den subjektive Risiko eller Bortfald af Forsikringstagerens Interesse, men — som tidligere omtalt — vel en Fiksering af Interessens Størrelse, nemlig til Købesummens Beløb. Risikoens Overgang bevirker Ophør af Forsikringstagerens Interesse. Ganske vist giver Tingens fortsatte Eksistens ham efter Omstændighederne en vis Betyggelse for det Tilfælde, at Køberen ikke kan eller vil betale. Han kan jo — trods Risikoovergangen — have taget et Ejendomsforbehold, han kan maaske nægte at udlevere Tingen, hvis Købesummen ikke samtidig betales, eller han kan udøve den saakaldte Standsningsret. Men den Ulempe, der kan følge af Køberens manglende Evne eller Vilje til at betale, synes at maatte være Forsikreren uvedkommende, og man maa derfor sige, at den Interesse, Forsikringstageren har forsikret, ophører med Risikoovergangen. Derimod medfører Risikoovergangen ikke som saadan den mulige Forøgelse af den subjektive Risiko, som Kontraktsbestemmelsen om Forsikringsforholdets Ophør vil gardere Forsikreren imod. Man kan ikke i denne Sammenhæng paaberaabe sig, at den subjektive Risiko muligvis bliver større som Følge af Risikoovergangen, fordi Forsikringstageren i Kraft af denne mister sin Interesse i Tingens Bestaaen, ti en saaledes begrundet Forøgelse af den subjektive Risiko vilde normalt allerede være indtraadt som Følge af Forsikringskontraktens Afslutning. Derimod indtræder den afgørende Forandring med Hensyn til den subjektive Risiko aabenbart med Besiddelsens Overgang til Successor.

Den Kontraktsbestemmelse, der udelukker Successor fra at indtræde i Forsikringsforholdet, maa nu normalt antages motiveret ved to Betragtninger. Den ene er den, at Interesseovergangen medfører Fare for en Forøgelse af den subjektive Risiko. Den anden er den, at Forsikringstagerens Interesser

nogenledes kan varetages gennem en Ristornoregel. Den første Betragtning gør sig efter det udviklede først gældende i det Øjeblik, Besiddelsesforholdet skifter. Og den anden Betragtning gælder kun, for saa vidt Forsikringstageren er dækket, indtil Risikoovergangen har fundet Sted. I Mangel af udtrykkelig Aftale synes man da at maatte fortolke en Kontraktsbestemmelse om Ophør af Forsikringsforholdet i Tilfælde af Interesseovergang saaledes, at Ophøret først indtræder, naar saavel Besiddelse som Risiko er gaaet over paa Successor. Imidlertid vil det kun i Kraft af en ganske unormal Aftale mellem Forsikringstager og Successor kunne tænkes, at Risikoovergangen falder paa et senere Tidspunkt end Varetægtsforholdets Skiften, og Følgerne af en saadan Aftale maa formentlig være Forsikreren uvedkommende. Resultatet bliver, at Forsikringsforholdet ophører, naar Besiddelsen gaar over. Efter den østerrigske Lov var det jo ogsaa saaledes, at Forsikringsforholdet ved Forsikring af Løsøre ophører, „mit dem Ausscheiden der Sache aus der Gewahrsame des Veräuszerers“. Ligger Kontraktafslutningen eller Risikoovergangen forud for Varetægtsforholdets Skiften, opstaar der et Tidsinterval, indenfor hvilket Successor, hvis Skade indtræder, maa kunne kræve en ovenfor omtalt Difference eller hele Erstatningsbeløbet udbetalt. Selvom Forsikringskontrakten indeholder en Bestemmelse om, at Forsikringsforholdet skal ophøre i Tilfælde af Interesseovergang, vil det altsaa gælde, at den for egen Regning tegnede Forsikring indeholder i det mindste et Tilløb til Forsikring for fremmed Regning. —

Vi har i det foregaaende særlig haft Succession ifølge Overdragelse inter vivos for Øje. I andre Tilfælde af Succession gør Omsætningshensynet sig ikke gældende, men derfor kan Forsikringstageren naturligvis godt tænkes at have Interesse i, at Successor kan indtræde i Forsikringsforhold. Og Betænelighederne ved at anerkende en Indtrædelsesret for Successor vil gennemgaaende være mindre, naar Talen ikke er om Succession ifølge Retshandel. Her i Landet har man da heller ikke betvivlet, at en Forsikring maa komme Successorer med anden Adkomst tilgode.

III. PANTSÆTNING.

Det faste Udgangspunkt for Behandlingen af de forsikringsretlige Spørgsmaal, der opstaar, naar en Overdragelse af den forsikrede Interesse finder Sted, er den Sætning, at Forsikringstageren ikke for egen Regning kan oppebære Erstatning, naar hans Interesse i Tingenes Bevaring er ophørt. Ved Pantsætning ophører Forsikringstagerens Interesse normalt ikke. Men man har ofte paastaaet, at man dog vilde komme i Strid med Reglerne om Overforsikring, hvis man trods Pantsætningen tilkendte Forsikringstageren Genstandenes fulde Værdi som Erstatning, da Pantsætningen forringer hans Interesse i Tingenes Bevaring. Ud fra denne Betragtning kunde man tænke sig at gaa to forskellige Veje. Man kunde vurdere den Formindskelse i Interessens Omfang, der følger af Pantsætningen, og nøjes med at tillægge Forsikringstageren Interessens Værdi i pantsat Tilstand. Differencen kunde man da tillægge Panthaveren. Efter det udviklede vilde der ikke være nogen Vanskelighed ved at naa til dette sidste Resultat, ti man kunde meget vel i Forsikringskontrakten som naturale negotii indlægge den Sætning, at Forsikreren tilsagde eventuelle Panthavere den omtalte Differencen. Man vilde da her paany staa overfor det Fænomen, at en for egen Regning tegnet Forsikring tillige dækker fremmede Interesser. Løsningen vilde iøvrigt ikke medføre, at en Panthaver altid fik noget Krav i Skadestilfælde. Forelaa der Underforsikring, vilde Overforsikringssynspunktet jo ikke altid være til Hinder for, at Forsikringstageren oppebar hele Erstatningsbeløbet, og det samme vilde gælde i mange Tilfælde af partiel Skade, selvom der forelaa Totalforsikring. Ej heller behøvede man at give den omtalte naturale negotii-Sætning et saadant Indhold, at den udelukkede, at hele Erstatningsbeløbet udbetaltes til Forsikringstageren paa Betingelse af, at Beløbet anvendtes til Restaurering af Skaden og at en Genoprettelse af den destruerede Panteret fandt Sted. Dette sidste vilde iøvrigt i mange Tilfælde gaa af sig selv, naar blot en Udbedring af Skaden fandt Sted. Den anden Vej, ad hvilken man kunde tage Hensyn til Overforsikringssyns-

punktet, vilde være at indrømme Panthaveren Panteret i Retten efter Forsikringskontrakten. Forsikringstageren vilde da staa som berettiget til fuld Erstatning, ganske som om Genstandene ikke var givet i Pant, men hans Ret til Erstatning vilde være pantsat. Ogsaa dette Resultat vilde man, hvis man fandt, at det gav en praktisk heldig Løsning, kunne naa til i Kraft af Forholdets Natur. De Hensyn, der fører til at foreskrive Iagttagelse af bestemte Pantsætningsformer, kan neppe føre til efter Omstændighederne at kræve yderligere Former iagttaget, hvis Pantsætningen foruden Tingene selv skal omfatte Tingenes Surrogater. Det er derfor muligt at naa det ønskede Resultat i Kraft af en naturale negotii-Sætning. I den eventuelle Pantsætningsretshandel kan der ganske vist ikke indlægges en saadan, til Maalet førende Sætning. Hvis Udgangspunktet er rigtigt, hvis Overforsikringssynspunktet griber ind, er det nemlig meningsløst at tale om, at Forsikringstageren specielt pantsætter Retten til fuld Erstatning for indtræffende Skade, ti Retten til fuld Erstatning tilkommer ham i saa Fald kun paa Betingelse af, at eventuelle Panthavere faar Pant i den. Forsikringstageren er altsaa ikke frit stillet, han kan ikke efter Behag pantsætte eller lade være at pantsætte. Men da er der ingen Mulighed for at opstille en deklaratorisk Retsregel, hvorefter Pantsætningsretshandlen i Mangel af modstaaende Aftale skulde anses at indeholde en speciel Pantsættelse af Retten efter Forsikringskontrakten. Derimod kan der i selve Forsikringskontrakten indlægges en Vedtagelse, hvorpaa Panthaveren kunde støtte en Panteret i Retten til Erstatningsbeløbet. Overforsikringssynspunktet kunde ske Fyldest paa den Maade, at Forsikreren vel tilsagde Forsikringstageren fuld Erstatning, uden Hensyn til muligt bestaaende eller tilkommende Panterettigheder, men at Forsikringstageren til Gengæld tilsagde Forsikreren, at enhver, der havde eller fik Panteret i de forsikrede Genstande — hvad enten det nu drejede sig om viljesbestemt Pant eller om andet Pant — tillige skulde have Pant i Retten til Erstatningsbeløbet. Denne sidste Panteret opnaaedes da i Kraft af et i Forsikringskontrakten indeholdt, af Forsikringstageren afgivet Trediemandsløfte — medens den første Maade at fyl-

destgøre Overforsikringssynspunktet paa i hvert Fald gik i Retning af i Forsikringskontrakten at indlægge et af Forsikreren overfor Forsikringstageren afgivet Trediemandsløfte.

Ogsaa den sidste af de omtalte Udveje fører ind paa at opfatte Forsikringen som tildels tegnet for fremmed Regning, da det er paa selve Forsikringskontrakten, Trediemand skulde støtte sin Ret. Den sidste Udvej vil imidlertid ikke altid kunne gennemføres. Det er muligt, at Panthaveren ikke ønsker at erhverve Panteret i Retten efter Forsikringskontrakten, f. Eks. fordi han selv ønsker at ordne sin Forsikring. I saadanne Tilfælde maatte man da falde tilbage paa den først angivne Udvej — stadig forudsat, at det overhovedet er nødvendigt at tage Overforsikringssynspunktet i Betragtning.

Hvad Lovgivningens Stilling angaar, er det bekendt, at man indenfor Bygningsbrandforsikringen har søgt at betrygge Panthaveres Stilling. Dette skyldes imidlertid Hensyn, der ikke kan trænge igennem, hvor den udtrykkelige Lovhjemmel svigter. En videregaaende Regel af samme Art findes i den tyske borgerlige Lovbogs § 1127:

„Sind Gegenstände, die der Hypothek unterliegen, für den Eigentümer oder den Eigenbesitzer des Grundstücks unter Versicherung gebracht, so erstreckt sich die Hypothek auf die Forderung gegen den Versicherer.

Die Haftung der Forderung gegen den Versicherer erlischt, wenn der versicherte Gegenstand wiederhergestellt oder Ersatz für ihn beschafft ist.“

Den svejtsiske Lov om Forsikringskontrakten indeholder i Art. 57 følgende ganske almindelige Regel:

„Ist eine verpfändete Sache versichert, so erstreckt sich das Pfandrecht des Gläubigers sowohl auf den Versicherungsanspruch des Verpfänders als auch auf die aus der Entschädigung angeschafften Ersatzstücke.

Ist das Pfandrecht abgemeldet worden, so darf der Versicherer die Entschädigung nur mit Zustimmung des Pfandgläubigers oder gegen Sicherstellung desselben an den Versicherten ausrichten.“

Ogsaa for norsk Rets Vedkommende er det ved Lov af 8. Juni 1895 fastslaaet, at enhver Art af Panteret omfatter Ret-

ten ifølge Forsikringskontrakten, dog at Panthaveren ikke kan modsætte sig Erstatningsbeløbets Udbetaling til Forsikringstageren, naar der stilles ham betryggende Sikkerhed for, at Beløbet vil blive anvendt til Udbedring af Skaden.

I dansk Ret foreligger — bortset fra Reglerne om Bygningsbrandforsikring — kun Reglerne i Sølovens §§ 270 og 278, der fastslaaer, at Søpanteret i Skib, Fragt eller Ladning ikke medfører Panteret i Retten til Forsikringsbeløbet.

Man vil se, at der indenfor nyere Lovgivning viser sig en Tendens i Retning af at give Panthaveren Panteret i Retten efter Forsikringskontrakten. Det er ogsaa muligt, at der paa forskellige Forsikringsomraader, ogsaa udenfor Bygningsbrandforsikringen, kan være Grund for en Lovgiver til at give Regler med det Formaal at betrygge Panthaveres Stilling. Dog gælder dette sikkert ikke overalt. Og for positiv dansk Rets Vedkommende kan Hensynet til Panthaveren i hvert Fald ikke gøre sig selvstændigt gældende, hvor Lovgivningen ikke indeholder Støtte derfor. Tvertimod maa Opgaven her være under passende Hensyntagen til Overforsikringssynspunktet at udfinde den Løsning, der bedst stemmer med Forsikringstagerens Interesser.

Der er nu ingen Tvivl om, at den Løsning, hvorefter Panthaveren eo ipso skulde have Panteret i Retten efter Forsikringskontrakten, i mange Tilfælde vil være meget generende for Forsikringstageren. Sikkert vilde Forsikringstageren i overmaade mange Tilfælde foretrække at faa en reduceret Erstatning udbetalt til fri Raadighed. Her møder imidlertid en særlig Vanskelighed, idet det i de Tilfælde, hvor Pantretten er accessorisk knyttet til en personlig Fordring, normalt vil være meget vanskeligt med blot nogenlunde Sikkerhed at fastslaa Størrelsen af den Reduktion, der skulde foretages. Det bedste for Forsikringstageren vilde naturligvis være, om man helt kunde undlade at tage Overforsikringssynspunktet i Betragtning — og Sandheden er nu vistnok den, at man i hvert Fald i Almindelighed vil være berettiget hertil, naar Pantet er knyttet til en personlig Fordring. Det er ikke noget ukendt Fænomen, at man bevæger sig noget ind paa Overforsikringens Omraade, hvor praktiske Hensyn taler der-

for. Den takserede Police er et tydeligt Eksempel derpaa. Nuvel, retstekniske Vanskeligheder af lignende Art som dem, der fører til, at man godkender Brugen af takserede Policer, taler efter det udviklede ogsaa for, at man ved Skadens Opførelse skal se bort fra Panterettens Eksistens. Det kan føre til Misbrug, men det kan næsten al Forsikring. Og i Almindelighed vil den her forsvarede Ordning ikke føre til Misbrug, ti normalt vil Forsikringstageren ikke føle sig en Smule mindre interesseret i de forsikrede Genstandes Bevaring efter at han har pantsat dem end før. Normalt bør man derfor se bort fra Panterettens Eksistens, hvad man formentlig ogsaa gør i Praxis. I Undtagelsestilfælde, hvor den eventuelle Reduktion vilde blive stor, bør man maaske foretage en saadan, ligesom man jo i graverende Tilfælde tilsidesætter Taksten, men Hovedreglen maa, naar Panteretten er knyttet til en Fordring, være den her angivne.

Hvis Skade indtræder, efter at Forsikringstageren er erklæret konkurs, vilde man maaske finde det stødende, om Panthaveren ikke fik en Fortrinsret i Retten til Erstatningsbeløbet. Men det faar han vistnok ogsaa, selvom den her forsvarede Ordning antages. Spørgsmaalets Afgørelse beror paa, hvad man mener om Muligheden af at overdrage eller pantsætte den ved en Forsikringskontrakt hjemlede Ret til Erstatning for fremtidig Skade uden samtidig at overdrage eller pantsætte den forsikrede Interesse. For Skadesforsikringens Omraade synes det nu ubetinget at burde fastholdes, at sligt ikke kan finde Sted. Betænkelighederne ved Væddeassurance gør sig her i fuldt Maal gældende, og noget praktisk Behov for at tillade saadanne Transaktioner ses ikke at foreligge. En nyere Hof- og Stadsretsdom¹⁾ gaar ogsaa bestemt i denne Retning. Det drejede sig om en Vognmand, der havde købt et Automobil paa Afbetaling hos „Københavns Automobil-Central“. Sælgeren havde forbeholdt sig Ejendomsretten, og Køberen havde forpligtet sig til at tegne bl. a. Ansvarsforsikring og til at deponere Policen hos Sælgeren. Straks efter Forsikringens Tegning havde Køberen i Overensstemmelse hermed overdraget al sin Ret efter Policen til Automobil-

¹⁾ U. f. R. 1916. 898 ff.

Centralen. Men denne Overdragelse statueredes at være uden retlig Gyldighed, da Ansvarret var forblevet hos Køberen. Lægger man nu denne Opfattelse til Grund, vil det være let at naa til et tilfredsstillende Svar paa det foreliggende Spørgsmaal. Situationen er den, at en forsikret Genstand er pantsat, at der ikke er givet specielt Pant i Retten efter Forsikringskontrakten, og at der derefter indtræder Konkurs. Konkursen medfører, at Kreditorerne faar Retspanteret i alle Fallentens Ejendele, altsaa bl. a. ogsaa i Retten efter Forsikringskontrakten. Men i Retten efter Forsikringskontrakten maa den, der i Forvejen havde Pant i de forsikrede Genstande, erhverve Prioritet forud for de øvrige Kreditorer. Ti ellers vilde der være tilvejebragt en Situation, hvor de forsikrede Genstande var pantsat til en enkelt Kreditor, medens samtlige Kreditorer i Fællesskab havde Panteret i Retten efter Forsikringskontrakten — og en saadan Situation kan efter det foran udviklede ikke tilvejebringes.

Vi har talt om de Tilfælde, hvor Panteretten knytter sig til en personlig Fordring. Er dette ikke Tilfældet, saaledes som oftest ved Søpanterrettigheder, gaar det naturligvis ikke an at fastsætte det Erstatningsbeløb, Forsikringstageren skal have, uden Hensyntagen til den bestaaende Panteret. Men da gør de omtalte retstekniske Vanskeligheder sig heller ikke gældende. I Henhold til tidligere Udviklinger vil den naturligste og bedste Løsning da være den, at Forsikringstageren faar hele Erstatningsbeløbet, hvis dette — fordi der foreligger Underforsikring eller fordi Skaden kun er partiel — ikke overstiger hans Interesse i Tingens Bevaring, men at et eventuelt Overskud tildeles Panthaveren. I disse Tilfælde — ligesom i de Undtagelsestilfælde, hvor man maatte finde det nødvendigt at reducere Forsikringstagerens Erstatningskrav, skønt Pantet er knyttet til en personlig Fordring — staar vi da overfor et nyt Eksempel paa, at Forsikring for egen Regning ogsaa dækker fremmede Interesser. Sølovens Regler taler ikke herimod. De fastslaar kun, at Søpanteretten ikke eo ipso medfører Panteret i Retten efter Forsikringskontrakten — hvilket ganske stemmer med det udviklede. Men de kan allerede efter deres Plads i Søloven ikke antages at have

til Hensigt at udtale noget om Forsikringskontraktens naturalia negotii, og de udelukker derfor ikke, at Panthaveren efter Omstændighederne kan støtte en Ret paa selve Forsikringskontrakten.

IV. FØLGERNE AF IRREGULÆR ADFÆRD FRA FORSIKRINGSTAGERENS ELLER DEN FORSIKREDES SIDE.

Det første Spørgsmaal, der kræver særlig Behandling, naar det gælder at udforme Retsreglerne om Forsikring for fremmed Regning, er Spørgsmaalet om Følgerne af irregulær Adfærd fra Forsikringstagerens eller den forsikredes Side. Og her kan der være Grund til at skelne imellem, om irregulær Adfærd er udvist allerede ved Kontraktens Afslutning eller først i Løbet af Forsikringstiden.

Den tyske og den østerrigske Lov om Forsikringskontrakten indeholder positive Regler om det Tilfælde, at Forsikring tegnes mod fortidig Fare. Ved Forsikring for egen Regning kan den forsikrede i saa Fald ikke støtte nogen Ret paa Kontrakten, hvis han ved dennes Afslutning havde Kundskab om, at Forsikringstilfældet allerede var indtruffet. Benyttes Fuldmægtig, kommer saavel dennes som Mandantens Kundskab i Betragtning. Ved Forsikring for fremmed Regning gælder det samme saavel Forsikringstagerens som den forsikredes Kundskab. Herfra gør dog begge de nævnte Love en Undtagelse, der i den tyske Lovs § 79.3 formuleres saaledes:

„Auf die Kenntnis des Versicherten kommt es nicht an, wenn der Vertrag ohne sein Wissen geschlossen worden ist oder eine rechtzeitige Benachrichtigung des Versicherungsnehmers nicht tunlich war.“

Det kan synes noget tvivlsomt, om det ubetinget er rigtigt at fastslaa, at den Forsikringstager, der handler uden den forsikredes Vidende, er i Sand til at skaffe den forsikrede Dækning i Tilfælde, hvor den forsikrede umuligt selv kunde have skaffet sig Dækning. Imidlertid ser man let, at Reglen ikke kan føre til andre Misbrug end saadanne, som al Forsikring mod fortidige Farer aabner Mulighed for. Og da For-

sikringstageren ofte vil have en eller anden Art af Interesse i, at Dækning for den fortidige Fare opnaas, taler Hensynet til ham positivt for at anerkende de fremmede Loves Undtagelsesregel. At Hovedreglen iøvrigt, ligesom efter de fremmede Love, maa være den, at saavel Forsikringstagerens som den forsikredes Kundskab kommer i Betragtning, behøver ingen nærmere Forklaring.

Hovedtilfældet af irregulær Adfærd ved Kontraktens Afslutning foreligger, naar der er givet urigtige eller ufuldstændige Risikooplysninger. Den danske Sølovs §§ 241 og 242.2 viser, at Oplysningspligten paahviler saavel Forsikringstageren som den forsikrede, og at de sædvanlige Følger af Oplysningspligtens Tilsidesættelse indtræder, hvad enten det er den forsikrede eller Forsikringstageren eller begge, der har givet urigtige eller ufuldstændige Risikooplysninger. Samme Princip hylder de nyere Love om Forsikringskontrakten. Fælles for disse Love og den danske Sølov er det endvidere, at tilsvarende Regler opstilles for det Tilfælde, at Forsikringskontrakten afsluttes ved en Fuldmægtig for den forsikrede, og dette Tilfælde kan det have Interesse at drage med ind i Undersøgelsen, naar det nu gælder nærmere at undersøge de paagældende Reglers Begrundelse og Rækkevidde.

At der paahviler Fuldmægtigen selvstændig Oplysningspligt, maa begrundes ved, at en modsat Ordning gennemsnitlig ikke vilde være stemmende med de forsikredes Interesser. Normalt maa det antages, at den, der benytter Fuldmægtig ved Afslutning af en Forsikringskontrakt, har en saadan Tillid til Fuldmægtigen, at han ikke ønsker at betale Merpræmie for at faa forsikret den Risiko, der følger af, at Fuldmægtigen kan tænkes at misligholde Oplysningspligten. Det er ganske vist saa, at Forsikringer i hvert Fald i vidt Omfang dækker den af Medhjælpere forsætligt eller uagtsomt forvoldte Skade. Men Brugen af Medhjælpere beror heller ikke paa, at den forsikrede har samme Tillid til dem som til sig selv, men paa, at han ikke uden saadannes Hjælp kan overkomme sin Bedrift. Her derimod drejer det sig om at udføre en enkelt Handling, som den forsikrede normalt lige saa godt kunde udføre selv, og med Hensyn til hvilken man gen-

nemsnitligt maa forudsætte, at han hellere vilde udføre den selv end overlade dens Udførelse til en Fuldmægtig, hvis dette sidste skulde medføre en Præmieforhøjelse.

Ved Forsikring for fremmed Regning kan de foregaaende Betragtninger ikke siges at være af gennemsnitlig Rigtighed. I de typiske Tilfælde kan det ikke siges at være vilkaarligt, at Forsikringen er tegnet af en Forsikringstager for fremmed Regning i Stedet for af den forsikrede selv for egen Regning. Men Hensynet til Forsikringstageren motiverer her det samme Resultat, som Hensynet til den forsikrede fører til, naar Fuldmægtig benyttes. Udgangspunktet er ganske vist det, at Forsikringstageren maa anlages at ønske og efter Omstændighederne endog har Pligt til at skaffe den, hvis Interesse han forsikrer, fuld Dækning for en vis Risiko. Men den Forsikringstager, der ikke forsømmer sin Oplysningspligt, har Interesse i, at Forsømmelse fra Forsikringstagerens Side kommer de forsikrede til Skade. En modsat Ordning vil nemlig fordyre Forsikringen for ham, uden at hverken han eller den forsikrede faar noget Vederlag for Fordyrelsen. En modsat Ordning lader de agtsomme Forsikringstagere bøde, fordi der ogsaa findes uagtsomme Forsikringstagere — og mod en saadan Ordning har de agtsomme Grund til at protestere.

I det enkelte maa det naturligvis blive et Spørgsmaal om Skøn, hvorvidt en Forsikringstager har forsømt sin Oplysningspligt. Befinder de Genstande, der skal forsikres, sig ikke i hans *Varetægt*, vil det ofte stille sig saaledes, at man ikke kan forlange andet af ham, end at han skal viderebesørge den forsikredes Risikooplysninger. Men det anfægter ikke den principielle Rigtighed af den Sætning, at Forsikringstageren har selvstændig Oplysningspligt.

At den forsikrede selv maa have Oplysningspligt, naar Fuldmægtig benyttes, er indlysende, da den forsikrede ikke ved at benytte Fuldmægtig skal kunne befri sig for at betale den højere Præmie, der maatte være en Følge af visse Risikoomstændigheders Tilstedeværelse. Den samme Betragtning gør sig gældende i nogle Tilfælde af Forsikring for fremmed Regning, f. Eks. ved Forsikring af Skib. Hertil kommer, at Forsikringstageren ikke uden videre kan antages at være villig

til at paatage sig en Hæftelse for den Merpræmie, der efter Omstændighederne maatte beregnes, hvis Selskabet ikke skulde have Krav paa Oplysning om Risikomomenter, som den forsikrede, men ikke Forsikringstageren kendte. Dog kan det, som det følgende vil vise, være noget tvivlsomt, om denne Betragtning altid bliver afgørende.

Klart er det, at den forsikrede ikke lider Retstab, naar Grunden til, at Risikomomenter, han kendte, ikke er opgivet, maa søges i, at han ikke har haft Kundskab om Kontraktens Afslutning. Det er ikke noget Brud paa Sætningen om den forsikredes selvstændige Oplysningspligt, og det plejer at være udtrykkeligt fastslaaet i Lovgivningen. Bl. a. tager den ovenfor citerede Passus af § 79 i den tyske Lov om Forsikringskontrakten ogsaa Sigte paa Tilfældet urigtige eller ufuldstændige Risikooplysninger. Men efter Omstændighederne bliver selve det Faktum, at Forsikringen tegnes uden den forsikredes Ordre og Vidende, et Risikomoment, der maa opgives af Forsikringstageren. Herom giver den danske Sølvs § 231 den Regel, at Forsikringen er ugyldig, hvis Forsikringstageren undlader at opgive, at han handler uden Ordre. Denne Regel er dog utvivlsomt altfor streng, hvis den skal støttes paa den Betragtning, at der mangler Oplysning om en Risiko-omstændighed — og andre Betragtninger, der kunde tænkes anført til Støtte for Reglen, har næppe nogen synderlig Vægt. Meget muligt vil det jo — ogsaa i Tilfælde af Søforsikring — stille sig saaledes, at Forsikreren ikke er gaaet Glip af nogen Oplysning af Interesse for Risikoens Bedømmelse, f. Eks. fordi Forsikringstageren har opgivet alt, hvad der kunde være af Betydning, saa der intet vilde have været for den forsikrede at føje til. Den korrekte Regel vilde være den, der nu findes i den tyske Lov om Forsikringskontrakten § 79.4:

„Hat der Versicherungsnehmer den Vertrag ohne Auftrag des Versicherten geschlossen und bei der Schliessung den Mangel des Auftrags dem Versicherer nicht angezeigt, so braucht dieser den Einwand, dass der Vertrag ohne Wissen des Versicherten geschlossen ist, nicht gegen sich gelten zu lassen“.

En tilsvarende Regel gælder efter den østerrigske Lov om

Forsikringskontrakten § 71, og — for Søforsikringsrettens Vedkommende — efter den tyske Handelslovs § 807.3.

For dansk Rets Vedkommende kan der aabenbart ikke være Tale om at anvende Reglen i Sølovens § 231 analogisk. Det vilde være temmelig mærkværdigt, om f. Eks. den Forsikring, hvorved et Vadskeri eller en Tøjrensingsanstalt forsikrer det Tøj, de til enhver Tid har under Arbejde, skulde paavirkes af, at Forsikringstageren ikke opgav, at han handlede uden Ordre. I saadanne Tilfælde vil der jo praktisk talt ikke kunne blive Tale om at kræve Risikooplysninger af andre end Forsikringstageren. Det vil vistnok endog være det rigtigste principielt at fastslaa, at Oplysningspligten kun paahviler ham. Misbrug vil en saadan Ordning ikke let kunne tænkes at give Anledning til, og nogen Præmiefordyrelse vil den heller ikke kunne tænkes at medføre. Allerede derfor glipper den Betragtning, at det skulde være i Forsikringstagerens Interesse, at man fastholdt den forsikredes selvstændige Oplysningspligt. Men dertil kommer, at det vilde være i ligefrem Strid med Forsikringstagerens Interesser, om noget saadant skulde gælde her. Han vil ikke let finde paa at forelægge den eller de forsikrede Spørgsmaalsskemaet, og han vil ikke tillade de forsikrede af egen Drift at blande sig i hans Forhandlinger med Forsikrerne. Navnlig gælder dette, naar der er et stort Antal forsikrede. Men selvom der kun er en enkelt forsikret, som naar en Pakhusforvaltning forsikrer et bestemt Parti Varer, maa det samme i hvert Fald ofte gælde, naar det dog drejer sig om Genstande, der befinder sig i Forsikringstagerens *Varetægt*. Derimod maa den forsikrede naturligvis have selvstændig Oplysningspligt, hvis f. Eks. en herværende Kommissionær brandforsikrer det en islandsk Købmand tilhørende Handelssted paa Island. —

I Løbet af Forsikringstiden kan der paa forskellig Maade udvises irregulært Forhold fra Forsikringstagerens eller den forsikredes Side. Fra Forsikring for egen Regning kender man et helt Komplex af Retsregler eller Kontraktsbestemmelser, der paalægger den forsikrede visse Pligter, i hvert Fald Pligter i den Forstand, at deres Overtrædelse medfører Retstab for den forsikrede. Der paahviler den forsikrede Pligt

til at give Meddelelse om Fareforøgelse i Løbet af Forsikringstiden. En af ham selv fremkaldt Fareforøgelse vil medføre, at han ikke mere er fuldt dækket. En af Trediemand fremkaldt Fareforøgelse vil have samme Virkning, dog ikke saa længe den forsikrede ingen Kendskab har om det passerede, og muligvis først efter en vis Tids Forløb. Hvis den forsikrede med Forsæt eller — grov — Uagtsomhed fremkalder Skaden, faar han ingen Erstatning. Ofte vil han ifølge Kontrakten være forpligtet til at foretage eller undlade visse Handlinger for at formindske Faren eller for at forebygge en Fareforøgelse. Naar Forsikringstilfældet indtræder, er han forpligtet til at virke for en Formindskelse af Skadens Omfang. Normalt paahviler det ham desuden inden en vis Frist at gøre Anmeldelse om Skaden, og han er pligtig at give Forsikreren alle Oplysninger af Betydning for Bedømmelsen af, om Erstatningspligt foreligger, og hvilket Omfang Erstatningspligten i bekræftende Fald har. Spørgsmaalet bliver nu, hvorledes det ved Forsikring for fremmed Regning stiller sig med Hensyn til Pligter som de omtalte, om de kun paahviler Forsikringstageren eller kun den forsikrede, eller om de paahviler begge. Det er et Spørgsmaal, Lovene ikke plejer at indlade sig paa at besvare. Motiverne til den tyske Lovs § 79 siger, at det maa være overladt til Retsanvendelsen at give Svaret, da Besvarelsen maa ske „unter Berücksichtigung des Inhalts der betreffenden Obliegenheiten nach den Umständen des einzelnen Falles“. Denne Holdning fra Lovgivningens Side er sikkert ogsaa ganske korrekt, men visse Direktiver for Løsningen af de omtalte Spørgsmaal er det dog vistnok muligt at opstille. Der vil herved være Grund til at skelne mellem Tilfælde af forsætlig eller uagtsom Skadeforvoldelse paa den ene Side, og de øvrige Tilfælde af irregulær Handlemaade paa den anden Side. Forsætlig eller uagtsom Skadeforvoldelse konstituerer en Handlemaade, der vilde være irregulær, selvom der ikke forelaa nogen Forsikring. I de andre Tilfælde er den paagældende Handlemaade kun irregulær, fordi der foreligger en Forsikring. Vi tager de sidste Tilfælde først.

Udgangspunktet synes her som ved Spørgsmaalet om Føl-

gerne af urigtige eller ufuldstændige Risikooplysninger at maatte være, at Forsikringstageren ikke kan formodes at ville betale for at skaffe den forsikrede en Retsstilling, der er uafhængig af, om han selv eller Forsikringstageren gør sig skyldig i irregulært Forhold. Men atter her gælder det, at denne Betragtning i nogen Grad krydses af andre, og atter her kommer *Varetægtsforholdet* til at spille en Rolle.

Befinder de forsikrede Genstande sig i Forsikringstagerens Varetægt, er det paa Forhaand klart, at det hovedsagelig maa tilkomme ham at give de fornødne Meddelelser, ligesom Stipulationer i Kontrakten om Foretagelse eller Undladelse af visse Handlinger i hvert Fald fortrinsvis maa tage Sigte paa ham. Dog, dette betyder endnu ikke nogen Forrykkelse af vort Udgangspunkts Konsekvenser, ti det vil kun sige, at der under de angivne Omstændigheder normalt ikke vil kunne blive Tale om irregulært Forhold fra den forsikredes Side. Men man maa sikkert i mange Tilfælde gaa et Skridt videre. Det vil kunne være i Forsikringstagerens Interesse, at den forsikrede holdes helt udenfor Forholdet, at han ikke faar noget Grundlag for Intervention, selvom han mener, at Forsikringstageren forsømmer Pligter af Betydning for Forsikringsforholdet. Den Lagerhusejer, det Vadskeri, den Pante-laaner, der har forsikret de hos dem beroende, fremmede Genstande, maa dog antages at ville have sig frabedt, at den forsikrede blander sig i deres Forhold, fordi han mener, at noget forsømmes. Den forsikrede skal ikke kunne intervenere, fordi han tror, at Forsikringskontraktens Paabud om Foretagelse eller Undladelse af visse Handlinger ikke iagttages. Ej heller kan det i saadanne Tilfælde være en Opgave for den forsikrede at føre Kontrol med, om Forsikringstageren iværksætter fareforøgende Handlinger. Og fremkalder den forsikrede selv en Fareforøgelse, maa det passerende sikkert bedømmes efter Reglerne om Fareforøgelse, fremkaldt af Trediemand. Det er neppe almindeligt i Praksis, at Forsikringstageren i Tilfælde som de omtalte gør den eller de forsikrede bekendt med Policens Indhold. Men da det sikkert maa bero paa Policens Indhold, hvornaar en Fareforøgelse er relevant, maatte Forsikringstageren jo gøre dette, hvis det ikke var hans Mening med

Kontrakten, at man i Tilfælde af Fareforøgelse, fremkaldt af den forsikrede, skulde følge det mildere System af Retsregler, der gælder, naar Fareforøgelsen er fremkaldt af en udenforstaaende. Forholdet er ogsaa det, at den Forøgelse af Forsikrerens Risiko, der opstaar som Følge af, at man i de hidtil omtalte Tilfælde lempet Konsekvenserne af vort Udgangspunkt i Favør af den forsikrede, vel ikke matematisk set er Nul, men praktisk set er den ganske forsvindende, saa det er praktisk set ikke vel tænkeligt, at det antagne skulde kunne influere paa Præmiens Størrelse. Ogsaa derfor vil det være i Forsikringstagerens Interesse, at der etableres en saadan Ordning, at han ikke behøver at taale Indblanding fra de forsikredes Side, og at han ikke behøver at informere det efter Omstændighederne store Antal forsikrede om Kontraktens nærmere Indhold. De samme Betragtninger medfører vistnok ogsaa, at Pligten til, naar Forsikringstilfældet indtræder, at være virksom for Begrænsning af Skaden udelukkende paa-hviler Forsikringstageren. Derimod maa Oplysninger af Betydning for Fastsettelsen af Erstatningens Størrelse selvfølgelig kunne kræves af den eller de forsikrede saavel som af Forsikringstageren.

Befinder de Genstande, til hvilke den forsikrede Interesse er knyttet, sig i den forsikredes Varetagt, maa vor Hovedbetragtning vistnok altid blive afgørende, naar den forsikrede selv gør sig skyldig i en irregulær Handling. Derimod maa der ske en Lempelse i Konsekvenserne af vort Udgangspunkt, naar Forsikringstageren har Fejlen. Undlader Forsikringstageren at gøre den forsikrede bekendt med, hvilke Pligter, der paa-hviler ham ifølge Kontrakten, vil dette efter Omstændighederne konstituere en irregulær Handling fra Forsikringstagerens Side, der maa præjudicere den forsikredes Retsstilling. Men iøvrigt vil det i de heromhandlede Tilfælde normalt være i Forsikringstagerens Interesse, at han slet ikke behøver at skænke det etablerede Retsforhold nogen Opmærksomhed i Løbet af Forsikringstiden. Og for saavidt vil Forsikringstageren være interesseret i at dække den forsikrede mod Følgerne af irregulært Forhold, udvist af Forsikringstageren selv, saa meget mere som det atter her gælder, at det prak-

tisk talt vanskeligt kan tænkes at influere paa Præmiens Størrelse, om den forsvarede Ordning antages eller ej.

Naturligvis kan der forekomme Mellemtilfælde, hvor saavel Forsikringstageren som den forsikrede har naturlig Opfordring til at varetage de Pligter, der opstaar som Følge af Kontrakten. I saa Fald kommer vort Hovedsynspunkt til Anvendelse uden nogen Lempelse.

Tilbage staar at omtale Følgerne af forsætlig eller uagtsom Skadeforvoldelse. Er det den forsikrede, der gør sig skyldig i en saadan, maa Følgerne sikkert altid blive de samme som i Tilfælde af Forsikring for egen Regning. Om han har vidst, at Forsikringen var tegnet, maa allerede af den Grund blive uden Betydning, at hans Handling jo er irregulær, selvom han ikke har vidst det. Er det Forsikringstageren, der har Skylden, kunde det ogsaa synes, at vor Hovedbetragtning maatte gennemføres uden Lempelse. Der kan intet anføres om, at Forsikringstageren, naar Tingen er i den forsikredes Varetagt, er interesseret i slet ikke at behøve at skænke det etablerede Retsforhold nogen Opmærksomhed efter Kontraktens Afslutning, ti ogsaa uden Forsikring maa man jo passe paa ikke at ødelægge Trediemands Ejendele. Alligevel vilde det være temmelig absurd, om man fritog Forsikreren for at erstatte den af Forsikringstageren forvoldte Skade, naar Forsikringstageren slet ikke har med de forsikrede Genstande at gøre, naar han i saa Henseende maa ligestilles med enhver anden fremmed Person. Det skulde jo være i Kraft af et Hensyn til Forsikringstageren, man skulde statuere dette Resultat — men tror man, Forsikringen bliver den mindste Smule billigere, fordi Forsikreren fritages for Ansvar for Skade, der forvoldes af en enkelt Mand, vilkaarligt udvalgt blandt de Mennesker, der lever paa Jorden?

Hvis man spørger, om Forsikring for fremmed Regning giver den forsikrede en *selvstændig* Ret, og hvis man dermed mener en Ret, der staar uanfægtet af irregulært Forhold fra Forsikringstagerens Side, navnlig af, at Forsikringstageren forsætligt eller uagtsomt forvolder Skaden, saa vil Svaret efter det udviklede blive, at naar de forsikrede Genstande befinder sig i den forsikredes egen Varetagt, opnaar den forsikrede

en til en vis Grad selvstændig Ret. Hans Ret er sikkert ikke uafhængig af, om Forsikringstageren opfylder den ham paa-hvilende Risikooplysningspligt, men den forrykkes ikke, fordi Forsikringstageren forsætligt eller uagtsomt hidfører Forsikringstilfældet. Anvendt paa det Tilfælde af Forsikring for fremmed Regning, der kommer til at foreligge, naar en forsikret Interesse overdrages til Trediemand, vil dette sige, at Successor erhverver en til en vis Grad selvstændig Ret, naar Varetægtsforholdet skifter.

V. RETSFORHOLDETS AFVIKLING.

Hvad enten den Ret, der tilkommer den forsikrede ifølge Forsikring for fremmed Regning, i større eller mindre Grad er uafhængig af irregulært Forhold fra Forsikringstagerens Side, kan der i forskellige Retninger blive Spørgsmaal om, hvor selvstændig en Retstilling, den forsikrede har. Der kan spørges, om Forsikringstageren før Skades Indtræden er berettiget eller dog legitimeret til at forhandle med Forsikreren om Ændringer i eller Ophævelse af Kontraktsforholdet, eller om der tilkommer den forsikrede en selvstændig Ret i den Forstand, at hans Ret ikke kan indskrænkes eller bortfalde i Kraft af Arrangementer, der før Skades Indtræden maatte blive truffet mellem Forsikringstageren og Forsikreren. Efter Skades Indtræden opstaar der Spørgsmaal om, hvem Forsikreren kan eller skal forhandle med, om den forsikrede træder frem som selvstændig Forhandlingspart, eller om det tilkommer Forsikringstageren at forhandle med Forsikreren om Regulering af Skaden og at oppebære det ved Reguleringen fastsatte Beløb. Endelig kan der opstaa Spørgsmaal om Løsning af en eventuel Interessekollision mellem den forsikrede og Forsikringstagerens Kreditorer.

De nyere Love om Forsikringskontrakten har tildels søgt at løse de foreliggende Spørgsmaal, men Forsøget kan neppe siges at være faldet fuldt tilfredsstillende ud.

Den tyske Lov begynder med i § 75. 1 at fastslaa, at „bei der Versicherung für fremde Rechnung stehen die Rechte aus

dem Versicherungsvertrage dem Versicherten zu“, dog at Retten til at forlange Police udstedt tilkommer Forsikringstageren og kun ham. Heri ligger utvivlsomt, at Intersekollisionen mellem den forsikrede og Forsikringstagerens Kreditorer løses til den forsikredes Fordel. Motiverne til den tyske Lovs § 77 siger ogsaa udtrykkeligt, under Henvisning til det i § 75. 1 indeholdte Princip, at den forsikrede, hvad Retten til Erstatningsbeløbet angaar, har en „Recht auf Aussonderung“ i Tilfælde af Forsikringstagerens Konkurs, og at han bliver Massekreditor, hvis Beløbet udbetales til Boet. Derimod indeholder Principet i § 75. 1 intet i Retning af, at den forsikrede skulde være udelukkende dispositionsberettiget med Hensyn til Retten ifølge Forsikringskontrakten. Tvertimod fremhæver Motiverne, at dette — f. Eks. med Henblik paa den Forsikring for fremmed Regning, der tegnes af en Lagerhusforvaltning — vilde være en ganske umulig Ordning, og i Overensstemmelse hermed gaar Lovens Ordning ud paa, at Dispositionsretten som Hovedregel tilkommer Forsikringstageren, medens den forsikrede som Regel slet ingen Dispositionsret har. Det hedder herom nærmere i § 75. 2:

„Der Versicherte kann ohne Zustimmung des Versicherungsnehmers über seine Rechte nur verfügen und diese Rechte nur gerichtlich geltend machen, wenn er im Besitz eines Versicherungsscheins ist.“

Og i § 76. 1 og 2:

„Der Versicherungsnehmer kann über die Rechte, welche dem Versicherten aus dem Versicherungsvertrage zustehen, im eigenen Namen verfügen.

Ist ein Versicherungsschein ausgestellt, so ist der Versicherungsnehmer ohne Zustimmung des Versicherten zur Annahme der Zahlung sowie zur Übertragung der Rechte des Versicherten nur befugt, wenn er im Besitz des Scheines ist.“

Man ser, at her ikke blot er Tale om at give Forsikringstageren en Legitimation, nej, han har en Dispositionsret. Er der ikke udstedt Police eller er den udstedte Police stadig i Forsikringstagerens Besiddelse — man erindre, at kun Forsikringstageren har Ret til at forlange Police udstedt —, er

denne Dispositionsret uindskrænket, og da kan den forsikrede ikke uden Forsikringstagerens Samtykke foretage nogen som helst Disposition. Har Forsikringstageren ikke den udstedte Police i sin Besiddelse, kan han stadig føre alle de Forhandlinger, der kan blive Tale om før Skades Indtræden, og efter Skades Indtræden kan han forhandle om Erstatningsbeløbets Fastsættelse eller føre Proces desangaaende. Derimod kan han ikke uden den forsikredes Samtykke modtage Betaling eller overdrage den forsikredes Rettigheder. Det antages desuden almindeligt, at han ikke ligefrem kan give Afkald paa Retten til Erstatning for sket Skade.

Selvom Forsikringstageren ikke har den udstedte Police, er det ikke sikkert, at den forsikrede uden Forsikringstagerens Samtykke kan foretage nogensom helst Disposition. Det kan han nemlig kun, naar han selv har Policen, men da kan han ogsaa foretage enhver Disposition paa egen Haand. Naar hverken Forsikringstageren eller den forsikrede har Policen, kan altsaa ingen af dem uden den andens Samtykke modtage Betaling eller overdrage Rettighederne ifølge Kontrakten, medens andre Dispositioner kan foretages af Forsikringstageren. Har den forsikrede Policen, kan kun han modtage Betaling eller overdrage Rettighederne, men alle andre Dispositioner har saavel Forsikringstageren som den forsikrede Ret til at foretage. Dette sidste kunde synes at aabne Mulighed for vanskelige Komplikationer, og derfor har den østerrikske Lov modificeret den til den tyske Lovs § 76. 1 svarende Regel, idet det i § 69. 4 hedder:

„Der Versicherungsnehmer *gilt als ermächtigt*, über die Rechte, die dem Versicherten aus dem Versicherungsvertrage zustehen, im eigenen Namen zu verfügen.“

De fremhævede Ord peger hen paa en Legitimationsregel, og en saadan Regel vilde jo ikke føre ind i de Vanskeligheder, den tyske Lovs Regel menes at kunne foraarsage. Paa den anden Side synes Forsikringstagerens Interesser i mange Tilfælde — f. Eks. naar det er en Lagerhusforvaltning, et Vadskeri eller en Tøjrensningsanstalt, der har afsluttet Forsikringen — ikke tilstrækkeligt varetagne gennem en Legitimationsregel. Ordene „im eigenen Namen“ gør ogsaa det hele

noget dunkelt, og Ehrenzweig¹⁾ antager, at „der Versicherungsnehmer „gilt als ermächtigt“ so lange, bis der Versicherte im Rechtswege, soweit ihm dies das zwischen Beiden bestående innere Rechtsverhältnis gestattet, dessen Widerstand bricht.“

Den østerrigske Lovs Regler svarer iøvrigt nøje til den tyske Lovs.

Den svejtsiske Lov indeholder i Art. 17. 2 en Regel, der i nogen Grad griber ind i Besvarelsen af de heromhandlede Spørgsmaal:

„Der Versicherungsnehmer ist befugt, ohne Zustimmung des Versicherten das Ersatzanspruch gegen den Versicherer geltend zu machen, wenn der Versicherte den Versicherungsnehmer vorbehaltlos zum Abschlusse des Vertrages beauftragt hat oder wenn dem Versicherungsnehmer eine gesetzliche Versicherungspflicht obgelegen hat.“

Det er dog vistnok kun tilsyneladende, at denne Regel hører herhen. Den indeholder intet om, at Forsikringstageren ikke skulde være fuldtud og udelukkende berettiget til at foretage en hvilken som helst Disposition før Skades Indtræden, og Roelli²⁾ betragter det da ogsaa som givet, at før Skadens Indtræden, „liegt die Herrschaft über den Vertrag ausschliesslich beim Versicherer und Versicherungsnehmer“. Men ogsaa efter Skadens Indtræden er Forsikringstageren — efter Roelli — i vidt Omfang den dispositionsberettigede. Han kan træffe bindende Overenskomster med Forsikreren om Erstatningsbeløbets Størrelse, og han er berettiget til at modtage Betaling, hvis Forsikreren er villig til at betale til ham. Det eneste, han efter den omtalte Regel ikke altid kan, er at gøre Kravet gældende, hvis Forsikreren ikke frivilligt vil betale til ham. Det kan han kun, naar han uden Forbehold er bemyndiget til at tegne Forsikringen eller naar han ifølge Lovgivningen har været pligtig til at tegne den. Men Grunden til, at man i disse sidste Tilfælde, men ikke i andre, indrømmer ham Ret til at gøre Kravet gældende, er den, at i de fremhævede Til-

¹⁾ Ehrenzweig: Das Gesetz v. 23. Dezember 1917 über den Versicherungsvertrag Note 13 ad § 69.

²⁾ Roelli: Kommentar zum schweizerischen Bundesgesetz über den Versicherungsvertrag 249 ff.

fælde ved den forsikrede, at han er forsikret, saa der ikke er nogen Fare for, at Forsikringstageren selv skal kunne stikke det af ham oppebaarne Beløb i Lommen. Det drejer sig altsaa her slet ikke om at begrænse Forsikringstagerens Dispositionsret, fordi man mener, at den forsikrede bør have en til en vis Grad selvstændig Ret, nej, Reglens Formaal er kun at modvirke Væddeassurance. Reglen svarer derfor til følgende Regel fra den tyske Lovs § 76. 3, jfr. ogsaa den østerrikske Lovs § 69. 5:

„Der Versicherer ist zur Zahlung an den Versicherungsnehmer nur verpflichtet, wenn dieser ihm gegenüber nachweist, dass der Versicherte seine Zustimmung zu der Versicherung erteilt hat.“

— hvilken Regel efter Motiverne følger af Forholdets Natur, „da die Vorteile der Versicherung nicht dem Versicherungsnehmer zugute kommen dürfen.“

For dansk Rets Vedkommende er Emnet udførligt behandlet af Bache¹⁾, der — sikkert med Rette — hævder, at den rigtige Løsning ikke kan gives under et for samtlige Tilfælde af Forsikring for fremmed Regning. Det afgørende Skel maa efter Baches Mening sættes mellem paa den ene Side de Tilfælde, hvor Forsikringen — saaledes som hyppigst indenfor Transportforsikringen — er tegnet for en enkelt Trediemands Regning, og paa den anden Side de Tilfælde, hvor Forsikringen — saaledes som hyppigst indenfor andre Skadesbrancher end Transportforsikring — er tegnet for egen og fremmed Regning eller for flere Trediemænds Regning. Er Forsikringen tegnet for en enkelt Trediemands Regning, antager Bache, at den forsikrede straks fra Kontraktens Afslutning bør staa som udelukkende og fuldtud dispositionsberettiget. Forsikringstageren skal ikke have anden Ret end den, at han skal kunne forlange udlagt Præmie tilbageholdt i det eventuelle Erstatningsbeløb. Derimod bør Forsikringstageren indtil videre betragtes som legitimeret til at optræde som Trediemands Forretningsfører, men Legitimationen skal kun kunne paaberaabes, for saa vidt den paagældende Disposition kan

¹⁾ Bache: Forsikring for fremmed Regning. Assurandøren 1919. 179 ff og 192 ff.

præsumeres at tjene den forsikredes Interesser, altsaa f. Eks. ikke, naar det gælder Ophævelse af Forsikringen, medmindre særlige Omstændigheder gør en saadan Ophævelse naturlig. Og er Skade sket, skal Forsikringstagerens Legitimation betragtes som helt ophørt. Er Forsikringen tegnet for flere Trediemænds Regning eller baade for egen og fremmed Regning, mener Bache derimod, at Forsikringstageren saavel før som efter Skades Indtræden maa staa som den ene berettigede Kontraktpart, da det vilde være en praktisk umulig Ordning, at Forsikreren skulde træde i Forhandling med det oftest store Antal af virkelige eller prætenderede forsikrede. Bache vil i disse Tilfælde end ikke indrømme de forsikrede nogen Fortrinsret i Kollision med Forsikringstagerens Kreditorer.

Som allerede antydet har Bache utvivlsomt Ret i, at det ikke er muligt at behandle alle Tilfælde af Forsikring for fremmed Regning under et. I det hele og store vil man vistnok ogsaa komme til rigtige Resultater ved at sætte Skellet der, hvor Bache sætter det. Men for Tanken synes Baches Teori ikke helt tilfredsstillende. Man faar ikke noget fyldestgørende Svar paa, hvorfor den forsikrede faar en selvstændig Ret, naar der foreligger Forsikring for en enkelt Trediemands Regning. Man kan ikke paaberaabe sig Hensynet til at modvirke Væddeassurance, ti dels gør dette Hensyn sig gældende i samme Grad, naar der er mange forsikrede, og dels kunde man paa Grundlag af de almindelige Regler om Væddeassurance i det højeste komme til, at Forsikreren kunde nægte at betale til Forsikringstageren, men ikke til, at den forsikrede kunde protestere imod, at Forsikreren frivilligt betalte til Forsikringstageren. I nogle Tilfælde vilde man kunne støtte en selvstændig Ret for den forsikrede paa Forsikringskontrakten i Forbindelse med den Aftale angaaende Forsikringen, der ofte vil være truffet mellem Forsikringstageren og den forsikrede, men Baches Mening gaar aabenbart ud paa, at den forsikrede har en selvstændig Ret, selvom ingen saadan Aftale er truffen, at han altsaa paa selve Forsikringskontrakten kan støtte en selvstændig Ret. En Forklaring paa, hvorledes det gaar til, at den forsikrede kan støtte en selvstændig Ret paa den mellem andre sluttede Kontrakt, naar der kun er én forsikret, men

ikke ellers, giver Baches Teori imidlertid ikke. Sagen er den, at det Skel, Bache sætter, vel praktisk set falder omtrent paa det rigtige Sted, men det afgørende Kriterium er neppe fundet — Skellet er neppe helt rigtigt sat. Afgørende bliver formentlig, her som ved de i forrige Afsnit behandlede Spørgsmaal, Varetægtsforholdet. Der maa skelnes mellem, om Forsikringstageren har de forsikrede Genstande i sin Varetægt eller ej. I de typiske sørettlige Tilfælde er det sidste Tilfælde, og dette kan, som vi nu skal se, begrunde, at den forsikrede — selv bortset fra det Retsforhold, der muligvis bestaar mellem ham og Forsikringstageren — faar en selvstændig Ret.

Foreløbig bemærkes, at *før Skades Indtræden* har Forsikringstageren Ret til at foretage enhver Disposition, hvad enten den gaar ud paa Ændring eller Ophævelse af Kontrakten, hvis han ikke i Kraft af et mellem ham og den forsikrede bestaaende Retsforhold er afskaaret derfra. Er Forsikringen tegnet uden Ordre, og har Forsikringstageren ikke efter Forsikringens Tegning givet den forsikrede Meddelelse om det passerede, vil der umuligt kunne paavises nogen Retsgrund, der skulde kunne udelukke eller begrænse Forsikringstagerens Dispositionsret. Før Skades Indtræden maa Forsikringstageren endvidere have Legitimation til at foretage bindende Dispositioner. Og dette maa vistnok gælde, selv om det drejer sig om de mest præjudicerende Skridt. Ikke mindst, hvor det drejer sig om Ophævelse af Kontrakten, vil det være af Betydning, at der kan handles hurtigt — i hvert Fald gælder dette, hvor Sølovens Ristornoregler kommer til Anvendelse. Derfor maa man have en klar Legitimationsregel. Og derfor vil en blot Paastand fra den forsikredes Side om, at Forsikringstageren ikke har Ret til at foretage en paatænkt Disposition, ikke kunne komme i Betragtning. Men af almindelige Retsregler maa det sikkert følge, at Forsikreren ikke kan træffe nye Arrangementer med Forsikringstageren, naar den forsikrede beviser, at Forsikringstageren i Kraft af et mellem ham og den forsikrede bestaaende Retsforhold er uberettiget til at disponere. Og det samme maa vistnok gælde, selvom der ikke føres fuldt Bevis — navnlig synes der efter Omstændighederne at maatte tages Hensyn til Paastande fra den for-

sikredes Side, der underbygges ved Henvisning til, at han er i Besiddelse af Policen.

Af det udviklede følger, at der ikke kan være Tale om, at den forsikrede i den Forstand skulde kunne støtte en selvstændig Ret paa Forsikringskontrakten, at han før Skades Indtræden paa Grundlag af den kunde modsætte sig, at Forsikringstageren forhandlede med Forsikreren om Ændring eller Ophør af Kontraktsforholdet. Men deraf følger ikke, at han ikke kunde have en selvstændig Ret i den Forstand, at Forsikreren ikke kunde nægte at forhandle med ham under Paaberaabelse af, at han kun havde med Forsikringstageren at gøre. Naturligvis maa det i mange Tilfælde være en frivillig Sag, om Forsikreren overhovedet vil indlade sig i Forhandling med nogen om Ændringer i en bestaaende Kontrakt. Men under Kontraktsforholdets Bestaaen kan der forekomme mange Tilfælde, hvor der maa forhandles eller dog afgives Meddelelser fra den ene Part til den anden, og med Henblik paa saadanne Tilfælde rejser det Spørgsmaal sig da, om Forsikreren kan afvise den forsikrede som en uvedkommende. Det kan han nu sikkert ikke, naar de forsikrede Genstande ikke er Forsikringstagerens Varetægt undergivet. Meget ofte vil det være ligefrem umuligt for Forsikringstageren at føre de nødvendige Forhandlinger, meget ofte vil de kun kunne føres med den forsikrede. Og selvom det in concreto ikke er udelukket, at Forsikringstageren kunde optræde, vil denne dog som oftest være positivt interesseret i, at Forhandlingerne føres af og med den forsikrede selv. Fordi Forsikringstageren har indladt sig paa at tegne Forsikringen og fordi han har paataget sig en Hæftelse for Præmien, kan man dog ikke gaa ud fra, at han i de heromhandlede Tilfælde har Lyst til at tage Besværet med mulige Forhandlinger i Løbet af Forsikringstiden.

Efter Skadens Indtræden gælder de sidst anførte Betragtninger à fortiori. Hensynet til Forsikringstageren kræver, at Forsikreren maa acceptere den forsikrede som Forhandlingspart. Man tænke f. Eks. paa det tidligere nævnte Tilfælde, at en herboende Kommissionær for en islandsk Købmand har brandforsikret dennes Handelssted paa Island. I et saadant

Tilfælde kan Reguleringen af Skaden jo normalt slet ikke foretages udenom den forsikrede selv, og Forsikringstageren vil normalt være i høj Grad interesseret i at slippe fri for det ofte store Besvær, der følger med Reguleringen.

Resultatet bliver da, at Forsikringskontrakten i de heromhandlede Tilfælde indeholder et egentligt Trediemandsløfte, afgivet af Forsikreren til Forsikringstageren. At sidstnævnte — som foran udviklet — før Skadens Indtræden kan opløse den ved Kontrakten stiftede Ret, helt eller delvist, medmindre han ved Løfte til den forsikrede har afskaaret sig derfra, stemmer jo med, hvad der læres om Trediemandsretshandler i Almindelighed. Efter Skadens Indtræden maa det derimod vistnok antages, at Forsikringstageren ikke mere kan opløse den forsikredes Ret eller overhovedet blande sig i Forhandlingerne mellem den forsikrede og Forsikreren. En modsat Ordning kunde kun føre til Misbrug, intet positivt Argument ses at tale for den. Ogsaa ellers antager man jo, at promissarius ifølge en Trediemandsretshandel ikke kan opløse Trediemands Ret, naar det stiller sig som noget aldeles abnormt, at han skulde ønske at gøre det.¹⁾

Spørgsmaal om Løsning af nogen Interessekollision mellem den forsikrede og Forsikringstagerens Kreditor opstaar slet ikke i de heromhandlede Tilfælde, hvor den forsikrede har Krav paa at faa Erstatningsbeløbet udbetalt direkte til sig. Før Skades Indtræden kan Kreditorerne ikke tilegne sig Retten til den eventuelle Erstatning,²⁾ og efter Skades Indtræden kan de lige saa lidt som Forsikringstageren opløse Trediemands Ret. Derimod maa Forsikringstagerens Konkursbo før Skades Indtræden kunne opløse det ved Kontrakten stiftede Retsforhold, hvis Forsikringstageren selv havde en saadan Ret, og forudsat at Boet derigennem kan slippe fri for en Præmieforpligtelse eller erholde betalt Præmieristorneret.

I de Tilfælde, hvor Forsikringstageren har de forsikrede Genstande i sin Varetægt, svigter de foregaaende Betragtninger ganske. Det er navnlig klart, hvor det drejer sig om et

¹⁾ Jul. Lassen: Læren om Aftaler 217.

²⁾ Jfr. ovenfor p. 23 f.

stort Antal forsikrede. Det er saa langt fra, at Forsikringstageren da vil have nogen Interesse i at kunne undlade at beskæftige sig med det engang etablerede Retsforhold, at han tvertimod vil være interesseret i saavel før som efter Skades Indtræden at kunne føre de nødvendige Forhandlinger med Forsikreren uden Indblanding fra de forsikredes Side. Og udenom Forsikringstageren lader Forhandlingerne sig normalt slet ikke føre. Dertil kommer, at det vilde være i høj Grad besværligt for Forsikreren, om han skulde være pligtig at træde i Forhandling med det store Antal forsikrede i Stedet for med den enkelte Forsikringstager. Sammenlagt fører alt dette da til, at kun Forsikringstageren har Ret til at optræde som Forhandlingspart. Forsikreren kan protestere imod, at andre skydes frem, og ogsaa Forsikringstageren vil vistnok kunne protestere imod, at Forsikreren udenom ham træder i Forhandling med de forsikrede. Derimod maa der naturligvis kunne indhentes Oplysninger hos de forsikrede, hvor sligt er nødvendigt for at faa Skadens Størrelse fastsat.

Er der kun en enkelt forsikret, hvad iøvrigt vil være sjældnere i de heromhandlede Tilfælde, svinder Kontrahenternes Interesse i at holde de forsikrede ude naturligvis ind. Ogsaa i saa Fald gælder det imidlertid, at Forsikringstageren normalt ikke vil have nogen positiv Interesse i at kunne holde sig uden for Forhandlingerne, og at derfor det fornødne positive Argument for at opfatte Forsikringskontrakten som en Trediemandsretshandel med Forsikringstageren som promissarius savnes. Noget andet er, at Forsikringstageren i Skadetilfælde sikkert maa kunne bemyndige den enkelte forsikrede — eller den enkelte Skadelidende til at gøre Kravet mod Forsikreren gældende, med den Virkning, at Forsikreren da ikke kan nægte at acceptere vedkommende som Forhandlingspart¹⁾).

Vi har i det foregaaende talt om Forhandlinger. Hvad Spørgsmaalet om Udbetalingen af den gennem Forhandlingerne fikserede Erstatning angaar, er det klart, at Forsikreren med frigørende Virkning maa kunne betale til Forsikringstageren. Det følger jo allerede af, at Forsikringskontrak-

¹⁾ Jfr. Dom i U. f. R. 1903 A 147.

ten ikke kan opfattes som en Trediemandsretshandel med Forsikringstageren som promissarius. Saa kunde man spørge, om Forsikreren dog ikke maa kunne nægte at betale til Forsikringstageren, hvis han foretrækker at betale direkte til den eller de forsikrede. I al Almindelighed kan dette dog ikke antages, skønt en Udbetaling til Forsikringstageren selv *kan* føre til Misligheder, idet en saadan jo bl. a. kan medføre, at hans eventuelle Konkursbo giver flere Procent i Dividende end det ellers vilde gøre, hvilket vilde medføre en ugrundet Fordel for hans Kreditorer og indirekte — f. Eks. i Kraft af kendte Regler om Adgangen til Tvangsakkord — maaske ogsaa for ham selv. Der kan jo være Strid om, hvorledes Beløbet skal deles mellem de forsikrede, eller endog om, hvorvidt eller i hvilket Omfang Beløbet definitivt skal tilfalde Forsikringstageren selv. I saadanne Tilfælde kræver Hensynet til Forsikringstageren, at han maa kunne kræve Beløbet udbetalt til sig. Kun hvor der ikke kan være Tvivl om Beløbets Fordeling mellem de forskellige Interessenter, kan der være Tale om at give Forsikreren Ret til at betale direkte til de paagældende. Saaledes vil Forholdet vistnok altid være indenfor Ansvars- og Ulykkesforsikringen, og her vil Udbetaling derfor — ogsaa udenfor de lovbestemte Tilfælde — kunne ske til de af Skaden direkte ramte. Ved Ulykkesforsikring vil det endog kunne siges, at Forsikringstageren har en Interesse i at kunne holde sig udenfor Forhandlingerne om Skadens Regulering, og forsaavidt fører Synspunkter, svarende til de for Tingsforsikringens Vedkommende udviklede, til at opfatte den kollektive Ulykkesforsikring som en Trediemandsretshandel med Forsikringstageren som promissarius. Noget tilsvarende kan derimod neppe antages for Ansvarsforsikringens Vedkommende, hvor positive Lovregler ikke griber modificerende ind.

For Tingsforsikringens Vedkommende er Summen af de foregaaende Udviklinger da den, at Forsikringskontrakten ikke indeholder en Trediemandsretshandel med Forsikringstageren som promissarius, naar de forsikrede Genstande ikke befinder sig i Forsikringstagerens Varetægt. Men Kontrakten indeholder alligevel en Trediemandsretshandel, nemlig med

Forsikreren selv som promissarius. Forsikreren tilsiger Forsikringstageren, at han vil betale til ham, men til Gengæld lover Forsikringstageren, at han i det Omfang, i hvilket der foreligger Forsikring for fremmed Regning, vil udbetale det modtagne til de forsikrede. Dette sidste Løfte ligger i hvert Fald i Kontrakten som et naturale negotii. For saa vidt Grundreglen om Væddeassurance er præceptiv, maa det derhos gælde, at Parterne ikke gyldigt kan vedtage at stryge dette Løfte ud. Er Forsikringstageren gaaet fallit, før Erstatningsbeløbet kommer til Udbetaling, maa hans Bo have Pligt til at udbetale det modtagne til de forsikrede. Det synes end ikke tilstrækkeligt at statuere, at de forsikrede faar et Massekrav. Boet synes ubetinget at maatte udbetale, hvad det modtager som Dækning af fremmede Interesser, saaledes at andre Massekreditorer aldrig faar Ret til at participere deri.

Ogsaa i de heromhandlede Tilfælde maa det formentlig antages, at de forsikredes Ret ifølge det i Kontrakten indeholdte Trediemandsløfte ikke kan opløses, naar Skade allerede er indtraadt. Men skal det være Alvor med at overlade Skadereguleringen til de kontraherende Parter, maa man naturligvis indrømme dem en bred Margin at forhandle paa, der skal meget til, før man kan tage Hensyn til Paastande om, at Parterne har søgt at omgaa den nysanførte Sætning.

Et kombineret Tilfælde foreligger, naar A for B.s Regning forsikrer de hos B beroende fremmede Ting. Der foreligger da saa at sige Forsikring for fremmed Regning i anden Potens. I et saadant Tilfælde maa naturligvis B kunne gøre gældende, at der til Fordel for ham foreligger et Trediemandsløfte, afgivet af Forsikreren overfor A, men de egentlig forsikrede har ikke noget Krav mod Forsikreren. —

Tænker man tilbage paa den tyske Lovs Ordning, vil man opdage, at denne for en praktisk Betragtning ligger nærmere op ad den her skitserede Løsning, end man ved første Øjekast skulde tro. Naar de forsikrede Genstande er i Forsikringstagerens Varetægt, vil det samme normalt gælde Policen, og det stemmer da ganske med det foran udviklede, at Forsikringstageren er den eneste dispositionsberettigede. Paa den anden Side vil Forsikringstageren hyppigt sende den forsik-

rede Policen, naar Genstandene befinder sig i hans Varetagt. I Principet stemmer den Ordning, den tyske Lov etablerer for dette Tilfælde, ogsaa med de Resultater, vi er kommet til. Den forsikrede maa accepteres som Forhandlingspart, men Forsikringstageren har stadig sin Dispositionsret i Behold. Det er en Misforstaaelse, naar den østerrigske Lov er inde paa at ville forebygge Konflikter ved at fastslaa, at Forsikringstageren — uanset om Forsikringen er tegnet efter Ordre eller ej — kun kan optræde som befuldmægtiget for den forsikrede. Forsikringstageren maa være ubetinget dispositionsberettiget, hvis han ikke maa anses at have givet Afkald paa sin Ret i saa Henseende. Det skyldes jo kun Hensynet til ham, at ogsaa den forsikrede maa accepteres som Forhandlingspart, og der kan derfor ikke være Tale om, at den forsikrede paa Forsikringskontrakten skulde kunne støtte nogen Hjemmel for at lægge sig paa tværs af Forsikringstagerens Dispositioner. I Overensstemmelse hermed maa den tyske Lov sikkert ogsaa forstaaes.

Ogsaa Baches Teori sætter, som allerede berørt, Skellet ret nært paa det rigtige Sted. Men helt rigtigt er Skellet ikke sat, hverken af Baches Teori eller af den tyske Lov. Hvis en Forsikringstager tegner speciel Forsikring paa et hos ham beroende Vareparti, der tilhører en enkelt Trediemand, vil den tyske Teori normalt føre til de her antagne Resultater, men Baches Teori ikke. Omvendt kan det forefalde, at en Forsikringstager forsikrer Genstande udenfor hans Varetagt, der tilhører forskellige Trediemænd. Under en Generalpolice kan falde mange forskellige Personers Interesser, og det samme gælder i Tilfælde af Serieforsikring. I saadanne Tilfælde, ligesom i Tilfælde af kollektiv Ulykkesforsikring fører saavel Baches Teori som den tyske Teori til at nægte de forsikrede Ret til selvstændig Optræden. At dette er et uheldigt Resultat, synes imidlertid ikke at kunne bestrides.

Endnu bemærkes, at de Resultater, vi er naaet til, er umiddelbart anvendelige paa det Tilfælde af Forsikring for fremmed Regning, der kommer til at foreligge, naar en forsikret Interesse skifter Subjekt. Det afgørende Øjeblik maa være det, da Besiddelsesforholdet skifter. Naar Forsikringstageren

er ophørt at være Besidder, maa Successor accepteres som selvstændig Forhandlingspart, ligesom han — efter det i forrige Afsnit udviklede — fra da af har en selvstændig Ret i den Forstand, at han staar uafhængig af, om Forsikringstageren forsætligt eller uagtsomt hidfører Skaden eller paa anden Maade gør sig skyldig i irregulært Forhold.

VI. SPØRGSMÅAL OM VEDERLAGSYDELSE OG MODKRAV.

Gennem det udviklede er det lykkedes os at fastslaa, at den Ret, der tilkommer den forsikrede i Kraft af en Forsikring for fremmed Regning altid maa opfattes som en Ret ifølge et Trediemandsløfte. Hvad Trediemandsløfternes nærmere Indhold angaar, kan der naturligvis i alt væsentligt henvises til de samme Regler, som gælder i Tilfælde af Forsikring for egen Regning. Over- eller Underforsikring maa have samme Betydning her som der, og Reglerne om Skadesopgørelsen maa være de samme. Spørgsmaalet om Betydningen af irregulært Forhold fra Forsikringstagerens eller den forsikredes Side har vi allerede behandlet. Tilbage staar kun visse Spørgsmaal om Adgangen til at bringe Modkrav i Modregning, og om, hvorvidt den Ret, der ved Forsikringskontrakten tillægges den forsikrede, er betinget af Modydelsers Erlæggelse.

Vi tager først de Tilfælde, hvor Forsikreren er Trediemandshandlens promittent, idet de forsikrede Genstande befinder sig i den forsikredes eller i hvert Fald ikke i Forsikringstagerens Varetagt.

Der synes ikke at kunne være Tvivl om, at den Ret, Forsikringskontrakten tillægger den forsikrede, maa anses betinget af, at Erstatningskrav, den forsikrede maatte have mod Forsikringstageren eller andre for Forvoldelse af Skaden, overdrages til Forsikreren — hvis det da drejer sig om et Tilfælde, hvor en Forsikrer vilde kunne støtte et Regreskrav paa en med den forsikrede selv indgaaet Forsikringskontrakt.

Der kan endvidere spørges, om den forsikredes Ret maa anses betinget af, at han betaler den Præmie, Forsikrings-

tageren ikke har betalt og ikke betaler, om altsaa den forsikrede, hvis han overhovedet vil tilegne sig Retten efter Forsikringskontrakten, hæfter for Præmien ved Siden af Forsikringstageren. Dette kan dog sikkert ikke antages. I Tilfælde af Overdragelse af de forsikrede Genstande statuerer de nyere Love ganske vist, at Successor indtræder i Rettigheder og Pligter efter Forsikringskontrakten, saaledes at Overdrager og Successor hæfter solidarisk for Præmien for den løbende Forsikringsperiode, medens Successor alene hæfter for Fremtiden — dog at Successor naturligvis indenfor en vis Tidsfrist kan sige sig løs fra Kontrakten med den Virkning, at han ikke kommer til at hæfte for noget Præmiebeløb. Vil man forstaa disse Regler, maa man imidlertid huske paa, at Forsikringstageren efter de nyere Loves Opfattelse ikke har nogen afgørende Interesse i, at Successor uden Begrænsning i Tid kan indtræde i Forsikringsforholdet. Efter alle de nyere Love kan Forsikreren i Tilfælde af Overdragelse af de forsikrede Genstande opsiges Forholdet med et vist Varsel. Herefter bliver det et Udslag af det fakultative Princip, der kommer frem paa mange Punkter indenfor Forsikringsretten — det Princip, at de forsikrede bør kunne faa ophævet Forsikringskontrakter, i hvis fortsatte Bestaaen de paa Grund af ændrede Forhold ikke mere har nogen Interesse —, at man frigør Forsikringstageren for hans Forpligtelser for de fremtidige Perioders Vedkommende. Til Gengæld maa Successor naturligvis hæfte for Fremtiden. Derimod er det vistnok ret vilkaarligt, at man foreskriver solidarisk Hæftelse for den løbende Forsikringsperiodes Vedkommende. For dansk Rets Vedkommende er Stillingen formentlig den, at Successor uden Begrænsning i Tid indtræder i Forsikringsforholdet, og der kan allerede af den Grund ikke være Tale om at fritage Forsikringstageren for nogen Præmieforpligtelse. Men da vil der formentlig heller ikke være nogen Begrundelse for at anse Successors Ret betinget af, at han betaler Præmie. Hvad dernæst de egentlige Tilfælde af Forsikring for fremmed Regning angaar, — de Tilfælde, hvor det har været Forsikringstagerens principale Formaal at dække fremmede Interesser —, gør de Hensyn, der taler for et fakultativt Princip, sig ikke

gældende, og den tyske eller den østrigske Lov indeholder da heller intet om, at den forsikrede i saadanne Tilfælde skulde paadrage sig nogen Præmieforpligtelse ved at tilegne sig Retten efter Forsikringskontrakten. Under ganske særlige Omstændigheder gælder det derimod efter den svejtsiske Lovs Art. 18.2, at den forsikrede hæfter for Præmien:

„Bei der Versicherung für fremde Rechnung ist der Versicherer berechtigt, die Bezahlung der Prämie auch vom Versicherten zu fordern, wenn der Versicherungsnehmer zahlungsunfähig geworden ist und die Prämie vom Versicherten noch nicht erhalten hat.“

Det forudsættes aabenbart, at den forsikrede er pligtig at refundere Forsikringstageren Præmien, hvis han allerede har betalt den. Dette vil den forsikrede jo navnlig være, naar Forsikringen er tegnet efter hans Ordre eller Anmodning. Men hvad dansk Ret angaar, ser man let, at en Regel som den citerede vilde gaa stik imod kendte Regler om Kommission.

For tysk Rets Vedkommende opfattes det som en simpel Konsekvens af Principet i den tyske Lovs § 75.1, hvorefter Rettighederne ifølge Forsikringskontrakten tilkommer den forsikrede, at Forsikreren ikke har Ret til at bringe Fordringer paa Forsikringstageren i Modregning. Herfra gør dog § 78 en Undtagelse:

„Der Versicherer kann gegen die Entschädigungsforderung eine Forderung, die ihm gegen den Versicherungsnehmer zusteht, insoweit aufrechnen, als sie auf der für den Versicherten genommen Versicherung beruht.“

Den svejtsiske Lov har en udtrykkelig Bestemmelse i Art. 17.3:

„Der Versicherer ist nicht berechtigt, Forderungen, die ihm gegen den Versicherungsnehmer zustehen, mit der dem Versicherten geschuldeten Entschädigung zu verrechnen.“

Undtagelse herfra gøres kun i Henhold til den ovenfor citerede Art. 18.2, hvis Anvendelse som nævnt er knyttet til ganske særlige Betingelser.

Den østrigske Lov indeholder intet om, at Forsikreren skulde have Ret til at bringe — visse — Krav paa Forsikringstageren i Modregning, hvoraf formentlig følger, at en

saadan Ret ikke kan anerkendes, ti Loven fastslaar ligesom den tyske Lov principielt, at Rettighederne ifølge Forsikringskontrakten tilkommer den forsikrede.

Heller ikke for dansk Rets Vedkommende kan der anerkendes nogen Ret for Forsikreren til at bringe Krav paa Forsikringstageren i Modregning¹⁾. En saadan Ret vilde jo kun have Betydning for Forsikreren i de faa Tilfælde, hvor Skaden indtræder, saa det er allerede af den Grund ikke praktisk tænkeligt, at dens Anerkendelse skulde kunne medføre lavere Præmiesatser. Og Forsikringstageren vil ikke være interesseret i en Ordning, hvorefter Krav mod ham kunde føres frem under Forhandlingerne mellem Forsikreren og den forsikrede. Derimod vilde det naturligvis være i Forsikringstagerens Interesse, om han kunde forlange, at Forsikreren i Erstatningsbeløbet skulde tilbageholde hans mulige Tilgodehavende hos den forsikrede i Anledning af Forsikringens Tegning. Men heller ikke dette synes at kunne antages.

At Forsikreren i de her omhandlede Tilfælde kan bringe Krav, han maatte have mod den forsikrede i Modregning, siger sig selv. —

Naar de forsikrede Genstande er i Forsikringstagerens Vare-tægt, skal Erstatningsbeløbet jo udbetales til ham. Om at bringe Krav mod den forsikrede i Modregning, synes der i saa Fald ikke at kunne blive Tale. Derimod synes det at maatte blive en Konsekvens af, at Beløbet skyldes til Forsikringstageren, at Krav mod denne maa kunne bringes i Modregning, selvom de ikke hidrører fra Forsikringsforholdet. De nyere Love mener ganske vist noget andet, hvilket fremgaar af, at de ovenfor citerede Bestemmelser er fælles for alle Tilfælde af Forsikring for fremmed Regning. Men det beror sikkert paa, at man ikke paa dette Sted har fæstet Opmærksomheden tilstrækkeligt ved Tilfældenes Forskelligartethed.

Forsikringstageren er naturligvis altid pligtig at udbetale det oppebaarne Beløb til den forsikrede, og er Beløbet formindsket som Følge af, at Forsikreren har haft Modkrav, maa disses Beløb lægges til. Efter almindelige Regler maa

¹⁾ Jfr. Dom i U. f. R. 1873, 535.

Forsikringstageren have Ret til at bringe Krav paa den forsikrede i Modregning. —

I alle Tilfælde af Forsikring for fremmed Regning maa den forsikrede kunne afslaa Retten efter Forsikringskontrakten med den Virkning, at han stilles som om han aldrig havde haft den, medmindre han paa Forhaand har afskaaret sig derfra, f. Eks. ved at anmode Forsikringstageren om at tegne Forsikringen for hans Regning. Afslaar den forsikrede Retten, frigøres Forsikreren for sin Forpligtelse. Vi har paa et tidligere Sted omtalt, at de nyere Love udtrykkeligt hjemler Forsikreren Ret til, før han betaler, at faa det bragt paa det rene, om den forsikrede ønsker at tilegne sig Retten efter Kontrakten. En saadan Beføjelse maa Forsikreren sikkert ogsaa have efter dansk Ret, men Spørgsmaalet opstaar jo kun i de Tilfælde, hvor Erstatningsbeløbet skal udbetales til Forsikringstageren.
